

Profil praktyczny

Raport zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Nazwa kierunku studiów: ekonomia

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej kierunek: Collegium Mazovia
Innowacyjna Szkoła Wyższa z siedzibą w Siedlcach

Data przeprowadzenia wizytacji: 17-18.12.2020 r.

Warszawa, 2021

Spis treści

---

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o przebiegu oceny	4
2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów	5
3. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia	6
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	6
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	9
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	24
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	30
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	33
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	37
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	40
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	42
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiąganych rezultatach	45
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	47
Zalecenia	50
4. Ocena dostosowania się uczelni do zaleceń o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (w porządku wg poszczególnych zaleceń)	50
5. Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego_____ **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Część I - ocena losowo wybranych prac etapowych_____ **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Część II - ocena losowo wybranych prac dyplomowych_____ **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 4. Wykaz zajęć/grup zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa**Błąd!** **Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 5. Informacja o hospitowanych zajęciach/grupach zajęć i ich ocena**Błąd!** **Nie zdefiniowano zakładki.**

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący dr hab. Katarzyna Szczepańska-Woszczyna, członek PKA

członkowie:

1. prof. dr hab. Jerzy Węclawski - ekspert PKA
2. dr Ewa Kulińska-Sadłocha - ekspert PKA
3. Patryk Lisiecki - ekspert ds. studenckich
4. Dominik Postaremczak - ekspert ds. pracodawców
5. Magdalena Koziara - sekretarz zespołu oceniającego

1.2. Informacja o przebiegu oceny

Ocena programowa na kierunku ekonomia prowadzonym w Collegium Mazovia Innowacyjnej Szkole Wyższej w Siedlcach została przeprowadzona w dniach 17- 18 grudnia 2020 r. w związku z upływem okresu, na który została przyznana poprzednia ocena pozytywna uchwałą Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej nr 183/2015. Wizytacja odbyła się zgodnie z harmonogramem prac Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Wizytacja przebiegła zgodnie z obowiązującymi procedurami i przepisami powszechnie obowiązującego prawa oraz zgodnie z obowiązującą procedurą zdalnej oceny programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Członkowie zespołu oceniającego zapoznali się z raportem samooceny przesłanym przez Uczelnię przed wizytacją, jak również z dokumentami przekazywanymi w trakcie wizytacji. Przeprowadzili zaplanowane w harmonogramie spotkania (w tym z nauczycielami akademickimi, studentami, interesariuszami zewnętrznymi), a także dokonali analizy powszechnie dostępnych źródeł informacji (w tym strony internetowej Uczelni), hospitacji zajęć, analizy losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych. Ponadto oceniono stan infrastruktury jednostki, w tym biblioteki. Na początku wizytacji oraz na jej zakończenie zespół oceniający spotkał się z Władzami Uczelni oraz przekazał informacje o przebiegu wizytacji i procedurze dalszego postępowania.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów

Nazwa kierunku studiów	ekonomia	
Poziom studiów (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	studia II stopnia	
Profil studiów	Praktyczny	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	studia niestacjonarne	
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek	• ekonomia i finanse 96 pkt. ECTS (80%) • nauki o zarządzaniu i jakości 24 pkt. ECTS (20%)	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	4 sem./ 120 pkt. ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	480 h / 16 pkt. ECTS	
Specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	• rachunkowość i podatki • rachunkowość menedżerska • ekonomika w administracji	
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	magister	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	-	52
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	-	1058
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	-	43
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom kształtującym umiejętności praktyczne	-	97,4
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	-	45

3. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

Wydział Nauk Stosowanych jest jednym z trzech wydziałów w strukturze organizacyjnej Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa, prowadzi kształcenie na kierunku ekonomia na poziomie studiów drugiego stopnia o profilu praktycznym (Uchwała Senatu nr 52/2012), na studiach niestacjonarnych. Kształcenie na ocenianym kierunku na studiach II stopnia prowadzone jest od roku akademickiego 2009/2010 na podstawie decyzji Ministra Edukacji Narodowej MNiSW-DNS-WUN-6022-1312-7/KT/09 z dnia 4.06.2009 roku. Obowiązujące od roku akademickiego 2019/2020 efekty uczenia się na kierunku ekonomia, w ramach doskonalenia efektów uczenia się, zostały przyjęte uchwałą nr 8/2019 Senatu CMIW z dnia 31 maja 2019 r.

Koncepcja kształcenia kierunku ekonomia jest zorientowana na kandydatów zainteresowanych związaniem swojej ścieżki zawodowej z szeroko pojętym środowiskiem ekonomicznym, chcących podjąć po ukończeniu studiów pracę na stanowiskach kierowniczych i wykonawczych zarówno w jednostkach administracji publicznej, jak również w przedsiębiorstwach produkcyjnych, handlowych, usługowych i doradczych. Absolwent kierunku ekonomia potrafi identyfikować i analizować zjawiska ekonomiczne, posiada także przygotowanie do prowadzenia działalności gospodarczej. Kierunek ekonomia i realizowany profil studiów odpowiada oczekiwaniom lokalnego środowiska przedsiębiorców i menedżerów oraz władz lokalnych.

Koncepcja i cele kształcenia na kierunku ekonomia są zgodne ze Strategią Uczelni na lata 2012-2020, która zakłada m.in. „Kształcenia kadr dla przyszłości – Uczelnia przekazuje uniwersalną, profesjonalną i aktualną wiedzę oraz kształci umiejętności elastycznego dostosowywania się do zmiennych warunków otoczenia gospodarczego. (...) - Budowę społeczeństwa wiedzy – Uczelnia rozwija kapitał społeczny Mazowsza i Ziemi Siedleckiej poprzez kształtowanie postaw obywatelskich, popularyzację wiedzy oraz działalność społecznie użyteczną.” Kierunek ekonomia w swoich założeniach wpisuje się w te cele, gdyż kształci specjalistów w zakresie ekonomii, zdolnych do podejmowania operacyjnych i strategicznych decyzji w przedsiębiorstwie, z pogłębioną wiedzą i umiejętnościami z zakresu rachunkowości i podatków oraz ekonomiki w administracji, którzy zasilają kadry administracji publicznej i samorządowej oraz biznesu w regionie Siedlec. Taki profil kształcenia - jak wynika z opinii interesariuszy zewnętrznych, w tym pracodawców - jest w regionie pożądanym i zgodny z potrzebami lokalnego i regionalnego rynku pracy. Odpowiada również na potrzeby absolwentów studiów I stopnia - głównie kierunku finanse i rachunkowość - oferując im możliwość poszerzenia wiedzy i umiejętności zdobytych w trakcie wcześniejszych studiów.

Kształcenie na kierunku ekonomia dla cyklu rozpoczętego od roku akademickiego 2020/2021 prowadzone jest na studiach II stopnia o profilu praktycznym, w specjalnościach: rachunkowość i podatki, rachunkowość menedżerska, ekonomika w administracji. Dobór specjalności jest właściwy. Każda ze specjalności obejmuje zakres zagadnień bezpośrednio związanych z efektami ocenianego kierunku i odpowiada potrzebom zarówno biznesu jak i administracji samorządowej. Koncepcja kształcenia jest osadzona w dyscyplinie wiodącej ekonomia i finanse (80% ECTS). Drugą dyscypliną, do której przypisano efekty uczenia się są nauki o zarządzaniu i jakości. Zakładane umiejętności absolwenta, a także wiedza na temat procesów i zjawisk zachodzących w otoczeniu społecznym i gospodarczym oraz umiejętność posługiwania się współczesnym specjalistycznym oprogramowaniem

w zakresie rachunkowości, finansów pozwala uznać, iż koncepcja kształcenia uwzględnia postęp w zakresie działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów.

Przy tworzeniu programu studiów dla kierunku ekonomia Uczelnia bierze pod uwagę sugestie i wskazówki interesariuszy zewnętrznych (np. lokalni przedstawiciele pracodawców, instytucje otoczenia społeczno - gospodarczego) i wewnętrznych (Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia, Przewodniczący Parlamentu Studenckiego, Dziekan Wydziału, kierownicy katedr i innych komórek organizacyjnych Uczelni, np. Kierownik Działu Dydaktyki). Mając na względzie współpracę Uczelni w tworzeniu oferty edukacyjnej z interesariuszami zewnętrznymi, tj. lokalnym środowiskiem gospodarczym i społecznym, przy równocześnie aktywnie prowadzonym monitoringu potrzeb rynku pracy można stwierdzić, że koncepcja kształcenia i cele kształcenia uwzględniają potrzeby rynku pracy. Merytoryczną opiekę nad ocenianym kierunkiem pełni Dziekan Wydziału Nauk Stosowanych.

Kierunek studiów został przyporządkowany do dyscypliny ekonomia i finanse (80% ECTS), jako wiodącej oraz nauk o zarządzaniu i jakości (20% ECTS), jako dodatkowej. Takie przyporządkowanie i proporcje rozkładu punktów ECTS są zgodne z przepisami i znajdują odpowiednie odzwierciedlenie w treści efektów uczenia się. Dla ocenianego kierunku studiów przyjęto 11 kierunkowych efektów uczenia się w zakresie wiedzy, 10 w zakresie umiejętności oraz 8 w zakresie kompetencji społecznych. Efekty kierunkowe należy uznać za odpowiednio rozwinięte w ujęciu ilościowym.

Efekty uczenia się uwzględniają głębię wiedzy oraz kontekst w ujęciu przyjętym w Polskiej Ramie Kwalifikacji. Efekty w zakresie wiedzy przewidują opanowanie przez absolwentów terminologii z zakresu ekonomii, pogłębionej wiedzy z zakresu struktur, procesów i mechanizmów gospodarczych, funkcjonowania przedsiębiorstw, narzędzi ilościowych stosowanych w badaniach ekonomicznych, relacji zachodzących między podmiotami gospodarczymi i instytucjami, procesów i zjawisk zachodzących w otoczeniu społecznym i gospodarczym. Efekty w zakresie umiejętności zakładają ukształtowanie zdolności do obserwacji, interpretacji i pogłębionej analizy zjawisk ekonomicznych, społecznych i finansowych jako podstawy do podejmowania racjonalnych decyzji, ukształtowanie umiejętności badawczych i prognostycznych, umiejętności sporządzania zaawansowanych raportów, analiz i ekspertyz, podejmowania bieżących i strategicznych decyzji w przedsiębiorstwie, kreowania przedsiębiorczości, umiejętności pracy w zespole. Efekty w zakresie kompetencji społecznych zakładają, że absolwent ma świadomość poziomu zdobytej wiedzy i potrafi ją uzupełniać, jest krytyczny w stosunku do poznanych metod badawczych i otwarty na stosowanie nowych, jest świadomy złożoności procesów zachodzących we współczesnej gospodarce, zdolny do ich oceny i formułowania własnych wniosków, jest otwarty na współpracę i budowę relacji w ramach pracy zespołowej, postępuje zgodnie z zasadami etyki zawodowej. W kontekście dwóch ujętych w programie kształcenia specjalności z zakresu rachunkowości należy wskazać, że żaden z kierunkowych efektów uczenia się w zakresie wiedzy i umiejętności nie odnosi się bezpośrednio do zagadnień związanych z rachunkowością. Tylko w jednym przedmiotowym efekcie uczenia się z zakresu umiejętności użyty jest incydentalnie termin rachunkowość, ale w kontekście innym niż prowadzenie operacji rachunkowych.

W sylabusach, w odniesieniu do wszystkich zajęć ujętych w programie kształcenia, zostały sformułowane przedmiotowe efekty uczenia się. Efekty szczegółowe zostały sformułowane w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Są one odpowiednio rozwinięte i zapewniają pokrycie wszystkich efektów kierunkowych. Stopień ich uszczegółowienia jest właściwy i pozwala na stworzenie skutecznego systemu weryfikacji stopnia ich osiągnięcia w ramach przyjętego w Uczelni systemu ocen. Przedmiotowe efekty uczenia się wskazują formalnie ich pokrycie w

efektach kierunkowych, ale jak wskazano powyżej te ostatnie nie zawierają sformułowań odnoszących się do rachunkowości.

Kierunkowe i szczegółowe efekty ucznia się w każdym z trzech zakresów w sposób prawidłowy opisują kwalifikacje zawodowe wymagane od absolwenta kierunku ekonomia na poziomie studiów drugiego stopnia o profilu praktycznym, poza efektami odnoszącymi się do specjalności związanych z rachunkowością. Ich treść odpowiada aktualnemu stanowi wiedzy w zakresie dyscypliny ekonomia i finanse. Jest także w niezbędnym stopniu uzupełniana przez właściwie dobrane elementy wiedzy z zakresu dyscypliny nauk o zarządzaniu i jakości. Odpowiadają one także zastosowaniu tej wiedzy w praktyce gospodarczej oraz oczekiwaniom rynku pracy dla absolwentów kierunku. Tak określone efekty uczenia się są zgodne z koncepcją i celami kształcenia przyjętymi dla ocenianego kierunku studiów. Uczelnia opracowała zestawienie wskazujące, że kierunkowe efekty uczenia się przyjęte dla ocenianego kierunku studiów zapewniają pokrycie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomie 7 PRK w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie naukowej ekonomia i finanse oraz dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości dla studiów o profilu praktycznym. Efekty te należy tym samym uznać za zgodne z 7 poziomem Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Kierunkowe efekty uczenia się zakładają, że absolwent zdobędzie w procesie kształcenia umiejętności językowe w zakresie ekonomii, finansów oraz nauk o zarządzaniu i jakości pozwalające mu na swobodne komunikowanie się w języku obcym na poziomie B2+ w ramach podjętej działalności zawodowej zgodnej z kierunkiem studiów.

Efekty uczenia się we wszystkich zakresach zostały określone w sposób realistyczny i są możliwe do osiągnięcia przez absolwentów poprzez pełną realizację programu studiów. Sformułowano je z zastosowaniem terminologii i języka przyjętego w dyscyplinach nauki, do których przyporządkowano kierunek studiów. Powinny być one zrozumiałe dla interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Są opisane w sposób konkretny i przejrzysty, przez co dają podstawy do stworzenia systemu skutecznej weryfikacji ich osiągnięcia oraz dokonania oceny stopnia realizacji.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 1

Kryterium spełnione.

Uzasadnienie

Koncepcja kształcenia na kierunku ekonomia wpisuje się w Strategię Uczelni na lata 2012–2020, która zakłada m.in. kształcenie kadr dla przyszłości – Uczelnia przekazuje uniwersalną, profesjonalną i aktualną wiedzę oraz kształci umiejętności elastycznego dostosowywania się do zmiennych warunków otoczenia gospodarczego. Mieści się w dyscyplinach, do których kierunek jest przyporządkowany. Opracowując programy studiów dla kierunku ekonomia brano pod uwagę sugestie i wskazówki interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych. Koncepcja kształcenia jest zorientowana na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności zawodowego rynku pracy.

Kierunek studiów został przyporządkowany do dyscypliny wiodącej i dyscypliny dodatkowej zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Efekty uczenia się odpowiadają drugiemu poziomowi studiów o profilu praktycznym. Zostały powiązane ze wszystkimi charakterystykami kwalifikacji przyjętymi dla 7 poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji. Odzwierciedlają aktualny stan wiedzy i jej zastosowania w zakresie dyscyplin, do których kierunek jest przyporządkowany. Są w niezbędnym zakresie dostosowane do wymagań rynku pracy w obszarach działalności zawodowej zakładanej dla absolwentów. Efekt w zakresie umiejętności przewiduje nabycie zdolności komunikowania się w

języku obcym specjalistycznym. Kierunkowe, także stanowiące ich rozwinięcie szczegółowe efekty uczenia się, pozwalają na stworzenie efektywnego systemu weryfikacji i oceny osiągnięcia ich przez studentów. Zwraca jedynie uwagę brak kierunkowych efektach uczenia się problematyki związanej z rachunkowością w kontekście ujęcia w programie kształcenia specjalności z tego zakresu.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Dokończenia Kształcenia

Brak.

Zalecenia

Brak.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

Program studiów na ocenianym kierunku studiów ma strukturę modułową. Obejmuje ona cztery moduły kształcenia: ogólny, podstawowy, zawodowy i specjalnościowy. Treści kształcenia realizowane w ramach zajęć ujętych w module ogólnym służą przekazowi pogłębionej wiedzy z zakresu zagadnień opisujących otoczenie ekonomisty w perspektywie międzynarodowej i międzykulturowej (*geografia ekonomiczna, socjologia, integracja europejska*), kształtowaniu podstawowych umiejętności zawodowych (*bibliologia i informatologia, technologie informacyjne i komunikacyjne, język obcy*) oraz kompetencji społecznych (*etyka zawodowa, ochrona własności intelektualnej*).

W module podstawowym ujęte są treści programowe stanowiące kanon kształcenia ekonomicznego. Przekazywane są one w ramach zajęć z *makroekonomii, ekonomii menedżerskiej, wnioskowania statystycznego, ekonometrii i prognozowania procesów ekonomicznych*, a także *zarządzania, marketingu, prawa gospodarczego*. Moduł zawodowy obejmuje kilka rodzajów zajęć: kierunkowe zawodowe, kierunkowe specjalnościowe, praktyki i seminarium dyplomowe. Kształcenie kierunkowe zawodowe realizowane jest w ramach zajęć z *ekonomii matematycznej, rynku kapitałowego i pieniężnego, gospodarowania kapitałem ludzkim, ekonomii międzynarodowej, przedsiębiorczości oraz obejmujących problematykę funkcjonowania Unii Europejskiej*. Treści z tych zajęć obejmują pogłębioną wiedzę dotyczącą *zasad funkcjonowania przedsiębiorstw oraz zarządzania zasobami materialnymi, ludzkimi i finansowymi, struktury instytucjonalnej gospodarki i polityki gospodarczej, relacji pomiędzy uczestnikami życia gospodarczego*. Treści te są w odpowiednim stopniu powiązane z praktycznym profilem kształcenia. Na zajęciach z tego modułu kształtowane są także umiejętności w zakresie posługiwania się zaawansowanymi narzędziami ilościowymi służącymi do przeprowadzania analiz i rozwiązywania problemów decyzyjnych na poziomie operacyjnym i strategicznym, a także opracowywania wyników analiz.

Elementem składowym kształcenia kierunkowego specjalnościowego są zajęcia ujęte w ramach trzech specjalności: *rachunkowość i podatki, rachunkowość menedżerska, ekonomika w administracji*. Student zapoznaje się na nich ze specjalistyczną wiedzą z zakresu danej specjalności oraz nabywa umiejętności stosowania metod i narzędzi służących do jej praktycznego wykorzystania. W bieżącym roku akademickim uruchomione są dwie specjalności: *rachunkowość i podatki*, na której studiuje 22 osoby oraz *ekonomika w administracji*, na której studiuje 6 osób. Zastrzeżenie budzi umiejscowienie

specjalności związanych z rachunkowością na kierunku ekonomia, gdyż ich treści programowe są typowe dla kierunku studiów finanse i rachunkowość. W programie studiów ocenianego kierunku studiów brak jest w ramach przedmiotów podstawowych i kierunkowych zajęć z zakresu rachunkowości, które mogłyby stanowić podbudowę do przedmiotów specjalnościowych z tego zakresu. Treści programowe realizowane w ramach specjalności nie są w odpowiednim stopniu powiązane z treściami programowymi dla całego kierunku studiów. W trakcie praktyk studenci otrzymują możliwość zastosowania nabytej wiedzy oraz umiejętności z zakresu ekonomii, finansów, zarządzania i prawa gospodarczego oraz ich poszerzenia – w ramach niektórych z form praktyki - w realnych warunkach funkcjonowania przedsiębiorstwa i instytucji. W ramach seminarium dyplomowego ma miejsce zastosowanie zdobytej w trakcie studiów wiedzy i umiejętności do interpretowania zjawisk ekonomicznych, przeprowadzania analiz i formułowania wniosków i propozycji rozwiązania problemów ekonomicznych.

Treści programowe ujęte w programie studiów ocenianego kierunku studiów odpowiadają dyscyplinom, do których został on przyporządkowany oraz uwzględniają zastosowania odpowiadającej im wiedzy w praktycznym funkcjonowaniu podmiotów gospodarczych i instytucji. Treści te uwzględniają w niezbędnym zakresie aktualny stan wiedzy z zakresu dyscypliny wiodącej i dodatkowej. Treści programowe są zgodne z kierunkowymi efektami uczenia się i zapewniają ich pełną realizację. Obejmują one kompleksowy zakres wiedzy stanowiącej podstawę wykształcenia ekonomisty na poziomie studiów drugiego stopnia.

Studia drugiego stopnia na kierunku ekonomia trwają 2 lata (4 semestry). Nakład pracy studenta niezbędny do osiągnięcia efektów uczenia wyrażany jest w punktach ECTS. Jeden punkt ECTS odpowiada efektom uczenia się, których uzyskanie wymaga od studenta średnio 25-30 godzin pracy, przy czym liczba godzin pracy studenta obejmuje zajęcia organizowane przez uczelnię zgodnie z planem studiów oraz jego indywidualną pracę. Do zajęć realizowanych w trakcie każdego semestru przypisanych jest łącznie po 30 punktów ECTS. Pozwala to na równomierne obciążenie studentów nakładem pracy niezbędnym do uzyskania założonych efektów uczenia się. Liczba punktów ECTS konieczna do uzyskania kwalifikacji przewidzianych dla ocenianego kierunku studiów wynosi 120 ECTS.

Oparty na strukturze modułowej program studiów obejmuje 8 przedmiotów realizowanych w ramach modułu ogólnego (15 ECTS), 8 przedmiotów w ramach modułu kierunkowego podstawowego (30 ECTS), 9 przedmiotów w ramach modułu kierunkowego zawodowego (47 ECTS), 5 przedmiotów składających się na moduł kierunkowy specjalnościowy (12 ECTS) oraz zajęcia praktyczne w ramach modułu zawodowego (16 ECTS). Taka struktura grup zajęć w ujęciu liczby przedmiotów oraz nakładu pracy niezbędnego do osiągnięcia przyjętych dla nich efektów uczenia się jest prawidłowa.

Zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia obejmują łącznie 1058 godzin i przypisano do nich 43 punkty ECTS, co stanowi 35,8% ogólnej liczby. Ponieważ studia na ocenianym kierunku prowadzone są wyłącznie w formie studiów niestacjonarnych taki udział zajęć realizowanych z bezpośrednim udziałem prowadzącej je kadry jest zgodny z przepisami prawa.

Program studiów jest realizowany w oparciu o zróżnicowany zestaw form zajęć. Są to: wykłady, ćwiczenia audytoryjne, ćwiczenia laboratoryjne, warsztaty projektowe, projekty indywidualne, wyjazdy studyjne, praktyki (kierunkowa i dyplomowa) oraz seminaria dyplomowe. Niektóre przedmioty, ze względu na swój charakter oraz zakres określonych dla nich efektów uczenia się, realizowane są w oparciu o dwie formy. Plan studiów przewiduje 286 godzin wykładów. Mała liczba studentów ocenianego kierunku sprawia, że wykłady prowadzone są dla całego rocznika. Ze względu

na praktyczny profil kształcenia stosunkowo duża liczba zajęć dydaktycznych prowadzona jest w formach umożliwiających stosowanie aktywnych metod nauczania. Zajęcia te są prowadzone w małych grupach w formie ćwiczeń audytoryjnych, ćwiczeń laboratoryjnych, warsztatów z praktykami oraz projektowania przedsięwzięć. Ćwiczenia obejmują łącznie 758 godz. i prowadzone są w formie warsztatów (162 godz.), w grupach liczących do 20 studentów, zaś ćwiczenia audytoryjne (510 godz.), w grupach do 40 studentów. Ćwiczenia laboratoryjne (26 godz.) odbywają się w grupach do 25 studentów. Lektoraty (100 godz.) prowadzone są w grupach od 15 do 25 osób. SeminaRIA dyplomowe mają wymiar 32 godz. i prowadzone są w grupach od 5 do 12 osób. Studenci ocenianego kierunku odbywają także ćwiczenia terenowe (60 godz.) w formie wyjazdów studyjnych do przedsiębiorstw lub instytucji otoczenia gospodarczego realizowane w grupach do 15 osób. Dobór form zajęć do poszczególnych przedmiotów oraz zakres ich stosowania pozwala na poszerzanie i utrwalanie wiedzy oraz nabywanie, doskonalenie umiejętności praktycznych, a także kształtowanie kompetencji społecznych określonych w efektach uczenia się dla poszczególnych przedmiotów i całych studiów.

Sekwencja przedmiotów ujęta w planie studiów przewiduje ich realizację poczynając od zajęć przekazujących wiedzę ogólną i kształtujących podstawowe umiejętności, poprzez zajęcia kierunkowe do zajęć obejmujących wiedzę i umiejętności specjalistyczne. Treści programowe i kształtowane umiejętności z zajęć realizowanych w dalszej kolejności odwołują się do przekazanych i nabytych w ramach zajęć wcześniejszych. Taka kolejność realizacji zajęć jest prawidłowa i pozwala na osiągnięcie założonych dla poszczególnych przedmiotów i całych studiów efektów uczenia się.

Program studiów umożliwia studentom dokonywanie w określonym zakresie wyboru zajęć zgodnie z zainteresowaniami i planami zawodowymi. Przedmiotem wyboru są przede wszystkim całe moduły kształcenia specjalnościowego (12 ECTS), elementy kształcenia zawodowego, na które składają się seminarium dyplomowe, warsztaty z praktykami, projektowanie przedsięwzięć, wyjazd studyjny, praktyka zawodowa kierunkowa, praktyka zawodowa dyplomowa (29 ECTS) oraz zajęcia z języka obcego (4 pkt ECTS). Łącznie na zajęcia do wyboru przypada 1205 godzin i 45 punktów ECTS, co stanowi 37,5% ogółu punktów ECTS niezbędnych do uzyskania tytułu zawodowego magistra. Spełniony jest tym samym wymóg określony w przepisach prawa.

Zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne prowadzone są w formie ćwiczeń audytoryjnych, ćwiczeń laboratoryjnych, ćwiczeń warsztatowych, ćwiczeń terenowych, wyjazdów studyjnych oraz praktyk zawodowych. Ich uzupełnieniem jest praca własna studentów. Zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne prowadzone są w ramach wszystkich modułów kształcenia z następującym rozkładem punktów ECTS: moduł kształcenia ogólnego – 13,0 punktów ECTS, moduł kształcenia kierunkowego podstawowego – 23,0 ECTS, moduł kształcenia kierunkowego specjalnościowego – 10,4 ECTS, moduł kształcenia kierunkowego zawodowego – 34,8 ECTS. Takie przyporządkowanie zajęć kształtujących umiejętności praktyczne do modułów i nakład pracy wyrażony punktami ECTS niezbędny do osiągnięcia założonych efektów uczenia się jest prawidłowy. Formy zajęć kształtujących umiejętności praktyczne obejmują łącznie 97,2 punktów ECTS, co stanowi 81,0 % ich liczby dla całego procesu kształcenia. Spełniony jest tym samym określony w przepisach prawa wskaźnik udziału punktów ECTS dla tych form zajęć w ich łącznej liczbie. Znacząca część tych zajęć prowadzona jest w warunkach właściwych dla działalności zawodowej przewidywanej dla absolwentów ocenianego kierunku studiów i umożliwiają wykonywanie czynności praktycznych przez studentów.

Program studiów ocenianego kierunku studiów obejmuje zajęcia rozwijające kompetencje językowe. Prowadzone są one przez dwa semestry w łącznym wymiarze 100 godzin (4 punkty ECTS) i zakładają uzyskanie kwalifikacji językowych na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy.

Program studiów nie przewidywał prowadzenia zajęć z wykorzystaniem technik kształcenia na odległość. Jednak ograniczenia w prowadzeniu kształcenia z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich i studentów w związku z pandemią spowodowały konieczność prowadzenia zajęć w semestrze letnim roku akademickiego 2019/2020 oraz zimowym roku akademickiego 2020/2021 z wykorzystaniem platformy komunikacyjnej Teams. Rozwiązanie takie jest zgodne z wprowadzonymi na czas pandemii przepisami.

W procesie nauczania stosowany jest szeroki zestaw metod kształcenia. Do prowadzenia wykładów, ale także jako uzupełniające w ramach ćwiczeń, stosowane są metody podające nastawione na przekazywanie wiedzy. Przekaz ustny uzupełniany jest z reguły udostępnianiem materiałów w formie prezentacji slajdów. W ramach wykładów kursowych studenci zapoznawani są z treściami programowymi z zakresu dyscyplin naukowych, do których przyporządkowany jest kierunek studiów. Wykłady specjalnościowe służą do przekazania poszerzonej wiedzy kierunkowej oraz wskazania jej zastosowań praktycznych. W ramach części ćwiczeń stosuje się metody problemowo-praktyczne oraz narzędzia, w tym zaawansowane techniki informacyjno-komunikacyjne, pozwalające na kształtowanie umiejętności gromadzenia informacji i danych empirycznych, dokonywanie ich analiz oraz formułowania wniosków pozwalających na rozwiązywanie problemów i podejmowanie decyzji. Na ćwiczeniach laboratoryjnych i audytoryjnych stosowane są także metody praktyczne mające na celu nabywanie umiejętności poprzez praktyczne działanie. Stosuje się takie metody aktywizujące: dyskusja nad uzyskanymi wynikami, praca w grupie, projektowanie indywidualne lub zespołowe, prezentacje multimedialne, przygotowywanie i prezentacja referatów i projektów. Ma to na celu stymulowanie studentów do samodzielnej pracy i zajmowania aktywnej postawy w procesie uczenia się.

Na praktyce zawodowej kierunkowej i dyplomowej, a także na seminarium dyplomowym oraz w ramach pracy własnej, studenci są stymulowani do poszerzania swojej wiedzy, korzystania ze źródeł pisanych, programów komputerowego wspomaganie oraz tematycznych stron internetowych. Także w tym zakresie stosuje się metody pozwalające do utrwalania umiejętności poprzez rozwiązywanie zadań oraz przygotowywanie opracowań. Na seminariach dyplomowych student nabywa m.in. umiejętność identyfikacji problemu badawczego, opracowania koncepcji badań, zaplanowania układu oraz zawartości merytorycznej pracy dyplomowej, doboru metod badawczych, sformułowania celu i tez pracy z uwzględnieniem wyników badań innych autorów oraz przesłanek praktycznych i wdrożeniowych dla realizacji przedsięwzięcia badawczego.

Zajęcia rozwijające kompetencje językowe prowadzone są z wykorzystaniem interaktywnej metody warsztatowej. Pozwalają one na kształtowanie umiejętności korzystania z obcojęzycznych źródeł wiedzy i analizowania dokumentacji oraz komunikowania się w mowie i piśmie, w sytuacjach życia codziennego, ale także w sprawach związanych z zagadnieniami ekonomicznymi i finansowymi występującymi w przedsiębiorstwach i instytucjach otoczenia gospodarczego.

Taki dobór metod oraz związanych z nimi narzędzi jest właściwy z punktu widzenia współczesnej dydaktyki akademickiej. Metody te są na ocenianym kierunku studiów stosowane przy wsparciu odpowiednio dobranych środków i narzędzi, jak sprzęt komputerowy, oprogramowanie dostosowane do potrzeb procesu dydaktycznego, projektory multimedialne czy rzutniki. Pozwalają one na przygotowanie studentów do przyszłej aktywności zawodowej na rynku pracy właściwym dla ocenianego kierunku studiów. Wiedza i umiejętności ukształtowane za pomocą stosowanych w trakcie studiów metod kształcenia przygotowują absolwentów do wykonywania czynności praktycznych na stanowiskach wymagających przygotowania ekonomicznego na poziomie studiów drugiego stopnia w podmiotach gospodarczych i instytucjach.

Regulamin studiów obowiązujący w Uczelni zapewnia możliwość dostosowania procesu uczenia się do potrzeb grup i indywidualnych studentów. Indywidualna organizacja studiów może być realizowana w formie Indywidualnego Toku Studiów oraz Indywidualnego Rozkładu Zajęć. Studenci szczególnie uzdolnieni i osiągający wysokie wyniki w nauce mogą ubiegać się o studiowanie według Indywidualnego Toku Studiów. Studenci ci mają zapewnioną opiekę dydaktyczno–naukową ze strony wyznaczonego opiekuna naukowego ze stopniem naukowym co najmniej doktora. Pod jego kierunkiem opracowują indywidualny plan studiów pozwalający na dobór treści i form kształcenia dostosowanych do zainteresowań studenta oraz na studiowanie według indywidualnego harmonogramu zajęć. Prawo do studiowania według Indywidualnego Toku Studiów mają także osoby, w stosunku do których potwierdzono efekty uczenia się uzyskane poza systemem studiów. Na ocenianym kierunku studiów w roku akademickim 2020/2021 nie było studentów studiujących w tym trybie. Na wniosek studenta, w określonych w Regulaminie studiów przypadkach, dziekan może wyrazić zgodę na Indywidualny Rozkład Zajęć. Może on mieć zastosowanie w odniesieniu do studentów, którzy studiują na dwóch lub więcej kierunkach studiów w Uczelni macierzystej lub innej, studiują wybrane przedmioty na innych kierunkach studiów lub specjalnościach, samotnie wychowują dzieci, są niepełnosprawni, są w trudnej sytuacji zdrowotnej lub rodzinnej. Indywidualny Rozkład Zajęć polega na ustaleniu indywidualnych terminów i sposobu realizacji obowiązków dydaktycznych wynikających z programu studiów, natomiast nie zmienia stosowanych w ich ramach metod dydaktycznych. Osoby z niepełnosprawnością mogą odbywać zajęcia w sposób dostosowany do rodzaju i stopnia ich niepełnosprawności. Otrzymują także wsparcie ze strony Pełnomocnika Rektora ds. osób niepełnosprawnych oraz Biura ds. Osób Niepełnosprawnych. Na ocenianym kierunku studiów z możliwości Indywidualnego Rozkładu Zajęć korzystają pojedyncze osoby w trakcie roku.

Na podstawie analizy efektów uczenia się należy stwierdzić, że efekty uczenia się zakładane dla różnych form praktyk zawodowych prowadzonych na ocenianym kierunku nie są zgodne z efektami uczenia się przypisanymi do pozostałych zajęć.

Na ocenianym kierunku koncepcja kształcenia zakłada realizację praktyk zawodowych w 5 formach (łącznie 480 godzin):

- Praktyka zawodowa kierunkowa odbywana przez studentów po pierwszym i drugim semestrze (po 75 h) w łącznym wymiarze 150 h.
- Praktyka zawodowa dyplomowa odbywana przez studentów po trzecim i czwartym semestrze (po 75 h) w łącznym wymiarze 150 h.
- Praktyka zawodowa – wyjazdy studyjne odbywane na każdym semestrze (po 15 h) w łącznym wymiarze 60 h.
- Praktyka zawodowa – warsztaty z praktykami odbywane na każdym semestrze (po 15 h) w łącznym wymiarze 60 h.
- Praktyka zawodowa – projektowanie przedsięwzięć odbywane na każdym semestrze (po 15 h) w łącznym wymiarze 60 h.

Analiza dokumentacji poszczególnych form praktyk wskazuje, że niektóre z tych form nie mogą być uznane za praktyki zawodowe. Dokumentacja zajęć *projektowanie przedsięwzięć* wskazuje, że mają one niewątpliwie charakter zajęć kształtujących umiejętności praktyczne - m.in. studenci opracowują indywidualnie lub zespołowo biznes plan dla przedsiębiorstwa, analizują i wybierają jego formę organizacyjno-prawną. Sposób sformułowania efektów uczenia się pozwala osiągać je poprzez prowadzenie zajęć, których forma nie różni się niczym od ćwiczeń realizowanych w ramach innych

zajęć na Uczelni. Mimo, że zajęcia umożliwiają osiągnięcie efektów uczenia się, to brakuje tym zajęciom walorów praktyki zawodowej, która wiąże się z wykonywaniem realnych zadań i rozwiązywaniem realnych problemów związanych z funkcjonowaniem w danym miejscu pracy, na danym stanowisku pracy, w określonym mikro i makro otoczeniu społeczno-gospodarczym. Zajęcia *warsztaty z praktykami* mogą być zakwalifikowane jako zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne. Studenci wykonują zadania wymagające obsługi oprogramowania stosowanego w biurach rachunkowych czy działach księgowości lub opisują propozycje zwiększenia płynności finansowej firmy na zasadzie udzielenia odpowiedzi pisemnej na pytanie problemowe. Choć zajęcia umożliwiają rozwijanie umiejętności praktycznych, to forma ich realizacji i przyjęte sposoby weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się nie wskazują na to, by można było traktować je jako praktyki zawodowe. Mają one formę ćwiczeń - prowadzący stawia zadanie związane z obsługą programów, przedstawia hipotetyczną sytuację lub roboczy zestaw danych, a studenci je wykonują konsultując się z prowadzącym. Zajęć określonych jako *wyjazdy studyjne* nie można traktować jako zajęć kształtujących umiejętności praktyczne, ponieważ zgodnie z § 6 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów, "zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne, przewidziane w programie studiów o profilu praktycznym, są prowadzone (...) w sposób umożliwiający wykonywanie czynności praktycznych przez studentów". Sam fakt, że studenci podczas wyjazdów mają szansę pobrać formularz wniosku albo numerek rejestracyjny czy indywidualnie (1-2 osoby na kilkanaście w grupie wizytującej) wykonać jakąś jednostkową czynność leżącą w zakresie zadań pracownika wizytowanego podmiotu, jeszcze nie pozwala uzyskiwać umiejętności czy kompetencji istotnych na zawodowym rynku pracy. Co więcej, nie pozwala osiągać założonych efektów uczenia się związanych z wykorzystaniem wiedzy niezbędnej do dokonania oceny rozwiązań ekonomicznych, finansowych i organizacyjnych stosowanych w praktyce gospodarczej czy dotyczących rozwiązywania praktycznych zadań z zakresu ekonomii, finansów i zarządzania. Studenci odbywają w ciągu 4 semestrów 4 wyjazdy studyjne. Zgodnie z sylabusem podczas jednej wizyty studyjnej studenci realizują 15 godzin praktyk. Wnioski z analizy wskazują, że podczas tych wyjazdów studenci są oprowadzani po danym podmiocie gospodarczym, instytucji czy organizacji i prezentowane są im zadania (niektóre lub wszystkie) realizowane na poszczególnych stanowiskach lub w działach/ komórkach/ wydziałach/ zespołach. Następnie praktyka jest zaliczana na podstawie sprawozdania, które obejmuje opis przebiegu wyjazdu studyjnego oraz wnioski i uwagi z wyjazdu studyjnego, w ramach którego tylko część dot. samego zakładu pracy jest obowiązkowa. Analiza przedstawionej przez Uczelnię dokumentacji wskazuje, że sprawozdania ograniczają się łącznie do kilkunastu zdań, w tym większość dotyczy relacji nt. spotkania z przedstawicielem danego podmiotu. Łączny wymiar takich form jak *warsztaty z praktykami*, *projektowania przedsięwzięć* oraz *wyjazdów studyjnych* to 180 h (z 480h) (przy czym zgodnie z Regulaminem organizacji praktyk zawodowych na Wydziale Nauk Stosowanych w Collegium Mazovia Innowacyjnej Szkole Wyższej funkcjonującym od roku akademickiego 2019/2020 wymiar ten może wynieść do 50% godzin przeznaczonych na praktyki zawodowe), w związku z tym nie można jednoznacznie stwierdzić, że wszystkie treści programowe określone dla praktyk zapewniają studentom osiągnięcie efektów uczenia się. Ponadto, należy wskazać, że część efektów uczenia się przypisanych do wymienionych zajęć jest niewłaściwie sformułowana:

- w przypadku zajęć określonych jako *wyjazdy studyjne* dotyczy to efektów związanych z umiejętnościami, np.: „Ma doświadczenie związane z wykorzystaniem wiedzy niezbędnej do dokonania oceny rozwiązań ekonomicznych, finansowych i organizacyjnych stosowanych w praktyce gospodarczej”; „Ma doświadczenie związane z rozwiązywaniem praktycznych zadań

z zakresu ekonomii, finansów i zarządzania". Doświadczenie jest oczywiście składową kwalifikacji zawodowych, ale w toku realizowanych wyjazdów studyjnych - jak wynika z przedstawionej dokumentacji oraz rozmów z przedstawicielami Uczelni - studenci są przede wszystkim odbiorcami informacji przekazywanych przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów i mają szansę zadać im pytania, ewentualnie wykonać jakąś czynność. Zdobywanie wiedzy nt. obiegu dokumentów, typów formularzy czy wykorzystywanego oprogramowania nie jest równoznaczne z wykształceniem umiejętności np. rozwiązania problemu operacyjnego związanego np. z działalnością obsługiwanego podmiotu albo technicznego dotyczącego korzystania z konkretnego oprogramowania. W sylabusie zawarto również efekt uczenia się z zakresu umiejętności, zgodnie z którym student w wyniku udziału w tych zajęciach (wyjazd studyjny) „Potrafi dokonać krytycznej analizy sposobu funkcjonowania podmiotu/instytucji i ocenić stosowane w praktyce rozwiązania finansowe i organizacyjne”. Analiza przedstawionej dokumentacji wskazuje, że krytyczna analiza rozwiązań finansowych i organizacyjnych nie jest przeprowadzana. Studenci kierunku ekonomia ograniczają się najczęściej do spostrzeżeń i pomysłów dotyczących sposobu funkcjonowania podmiotów, ale nie wskazuje się żadnych rozwiązań. W efekcie nie można zweryfikować również osiągnięcia efektu uczenia się, który dotyczy przeprowadzenia krytycznej oceny stosowanych rozwiązań i sformułowania propozycji modyfikacji.

- analiza efektów uczenia się zakładanych dla praktyk zawodowych kierunkowych oraz dyplomowych wskazuje na niewielkie różnice między nimi. W przypadku praktyk zawodowych dyplomowych dodano dwa efekty uczenia się, które wprost odwołują się do przygotowania pracy dyplomowej, a w przypadku dwóch innych różnice polegają na przeformułowaniu niektórych efektów uczenia się. Taka sytuacja wzbudza zastrzeżenia, ponieważ – w konsekwencji - studenci, którzy osiągnęli efekty uczenia się po pierwszym i drugim semestrze w wyniku odbycia praktyk zawodowych kierunkowych, muszą odbywać praktyki zawodowe dyplomowe, które prowadzą - zgodnie z zapisami w sylabusie - do osiągnięcia tych samych efektów uczenia się.

Umiejscowienie praktyk zawodowych, w tym w szczególności kierunkowych i dyplomowych, w planie studiów, a także dobór miejsc odbywania praktyk są właściwe. Niemniej, w przypadku *wyjazdów studyjnych* analiza dokumentacji tych zajęć wskazuje, że ich wymiar jest zawyżony. Jednemu wyjazdowi studyjnemu przypisano łącznie 60 godzin dla 4 wyjazdów i 2 punkty ECTS. Zgodnie z sylabusem cały ten czas jest przeznaczony na udział w zajęciach. Tymczasem, przedstawione sprawozdania i dokumentacja praktyk wskazuje, że te spotkania trwają kilka godzin. Liczba godzin zajęć, a co za tym idzie, punktów ECTS, jest zatem zawyżona.

W przypadku zajęć *warsztaty z praktykami* oraz *projektowanie przedsięwzięć* możliwość osiągnięcia efektów uczenia się związana z prezentowanymi treściami programowymi czy doбором miejsc odbywania praktyk (zajęcia odbywają się na Uczelni - obecnie zdalnie), umiejscowieniem praktyk w planie studiów jest zapewniona. Tym zajęciom również przypisano po 2 punkty ECTS. W przypadku praktyk zawodowych kierunkowych i praktyk zawodowych dyplomowych nie zidentyfikowano barier dla osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się założonych dla praktyk, które wynikałyby z przyjętych treści programowych, przyporządkowaną im liczbę punktów ECTS, a także umiejscowienia praktyk w planie studiów, a także doboru miejsc odbywania praktyk.

Przy założeniu, że ze względu na niewłaściwe dla praktyk formy zajęć, określone efekty uczenia się czy przyjęte sposoby weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się zajęcia wyjazdy studyjne, projektowanie przedsięwzięć i warsztaty z praktykami nie można uznać za praktyki zawodowe,

wówczas okazuje się, że wymiar praktyk zawodowych kierunkowych i dyplomowych wynosi łącznie 300 godzin. W przypadku zajęć *wyjazdy studyjne* oraz *projektowanie przedsięwzięć* nie są spełnione elementy standardu w zakresie praktyk zawodowych. Jednocześnie, należy wskazać, że zajęcia *warsztaty z praktykami* i *projektowanie przedsięwzięć* dają studentom możliwość zdobycia umiejętności i kompetencji istotnych z punktu widzenia funkcjonowania na zawodowym rynku pracy, nie są jednak realizowane w realnym środowisku i warunkach pracy zawodowej, które stanowią immanentne cechy praktyk zawodowych.

W wymiarze formalnym, metody weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się zakładanych dla praktyk zawodowych kierunkowych, a także sposób dokumentowania przebiegu praktyk i zadań realizowanych w ich trakcie, są trafnie dobrane i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów. Warunkiem zaliczenia praktyk zawodowych kierunkowych jest przedłożenie sprawozdania z przebiegu praktyk, w którym obok rodzaju wykonywanej pracy powinny znaleźć się zapisy analityczne, schematy, dane liczbowe i inne ważne informacje, a także osiągnięcie założonych efektów uczenia się, które oceniane są na karcie oceny przebiegu praktyki zawodowej kierunkowej przez Zakładowego Opiekuna Praktyk. Ostatnim elementem jest rozmowa oceniająca przeprowadzana przez Kierownika Praktyk.

Analiza przedstawionej dokumentacji i wnioski z rozmów przeprowadzonych z przedstawicielami Uczelni oraz studentów wskazują jednak, że w rzeczywistości część z warunków wskazanych w regulaminie nie jest spełniona. Dokumentacja praktyk kierunkowych wskazuje, że sprawozdanie z praktyk ogranicza się do wskazania czynności, które w danym dniu praktyk studenci realizowali. Brakuje natomiast jakichkolwiek zapisów analitycznych, schematów, danych liczbowych, które – zgodnie z regulaminem powinny znaleźć się w sprawozdaniu z praktyki zawodowej kierunkowej. Prowadzi to do sytuacji, w której studenci nie spełniają w swoich sprawozdaniach wymogów stawianych przez Uczelnię, a Uczelnia – mimo określenia ich w Regulaminie - tych wymogów nie egzekwuje.

Karta oceny przebiegu praktyki zawodowej kierunkowej wypełniana przez zakładowego opiekuna praktyk jest przygotowana w sposób właściwy: ma postać formularza, który pozwala na standaryzację ocen również poprzez ocenę studentów w 10 aspektach, które odnoszą się do efektów uczenia się założonych dla tej formy praktyk.

W przypadku praktyki zawodowej dyplomowej w regulaminie nie wskazano żadnych wymagań co do zawartości sprawozdania. Formularz sprawozdania poza danymi identyfikującymi autora zawiera jedynie pole „Przebieg praktyki”. Ponieważ cele tej formy praktyk to m.in.:

- identyfikacja problemów Zakładu Pracy możliwych do rozwiązania w pracy dyplomowej;
- sprecyzowanie zainteresowań studentów, określenie tematyki pracy i jej zakresu;
- sporządzenie planu i harmonogramu pracy dyplomowej, sformułowanie celu pracy i hipotez badawczych, określenie metodologii badań;
- pozyskanie informacji i danych empirycznych dla potrzeb realizacji praktycznego celu pracy;
- przeprowadzenie badań i eksperymentów, opracowanie wyników, ich wstępna weryfikacja i interpretacja, wstępna weryfikacja postawionych hipotez, formułowanie wniosków, prezentacja wstępnych wyników badań;

przedstawiciele Uczelni wskazywali, że formą weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się założonych dla praktyk zawodowych dyplomowych będzie (do tej pory jeszcze żaden rocznik nie realizował tej formy) praca dyplomowa. W regulaminie wskazano, że zaliczenia tej formy praktyk dokonuje nauczyciel kierujący pracą dyplomową. Bardzo ważny z punktu widzenia zapewniania jakości kształcenia jest zapis, zgodnie z którym poziom prowadzonych badań empirycznych na potrzeby

pracy dyplomowej powinien odzwierciedlać wiedzę właściwą dla odpowiedniego poziomu kształcenia - studia I stopnia, studia II stopnia. Zastosowanie rozwiązania, w którym na kierunku o profilu praktycznym studenci są zobligowani do odbycia praktyki, której celem jest pozyskanie materiałów do pracy magisterskiej należy uznać za bardzo dobre i pożądane rozwiązanie.

Jeśli chodzi o zajęcia *warsztaty z praktykami* należy stwierdzić, że metody weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się zakładanych dla praktyk, a także sposób dokumentowania przebiegu tych form praktyk i realizowanych w ich trakcie zadań są trafnie dobrane i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów.

Wnioski z analizy dokumentacji zajęć projektowanie przedsięwzięć - szczególnie bloku 1 dotyczącego tworzenia przedsiębiorstw - wskazują, że są one realizowane na wysokim poziomie, a metody weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów uczenia się są trafnie dobrane i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów. Problematiczna może być weryfikacja na podstawie prac zaliczeniowych osiągnięcia jednego z założonych efektów uczenia się: "Potrafi pracować w małych zespołach, przyjmując pozycję lidera, jest otwarty na współpracę z innymi". I wynika ona z faktu, że niektóre prace były przygotowywane samodzielnie. W przypadku bloku 2, dotyczącego jednostek samorządu terytorialnego wnioski z analizy sylabusu, prac etapowych oraz hospitacji zajęć wskazują, że gros prac ma charakter teoretyczny, odtworczy z niskim poziomem wkładu samodzielnej pracy studentów (poza przygotowaniem prezentacji) i nie zapewnia osiągnięcia wszystkich założonych efektów uczenia się.

W przypadku zajęć *wyjazd studyjny* metody weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się zakładanych dla tej formy praktyk nie są trafnie dobrane i nie umożliwiają skutecznego sprawdzenia i oceny stopnia osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów.

W przypadku praktyk zawodowych kierunkowych ocena osiągnięcia efektów uczenia się dokonywana przez zakładowych opiekunów praktyk ma charakter kompleksowy i odnosi się do wszystkich zakładanych efektów uczenia się. Natomiast ostatecznego zaliczenia praktyk dokonuje kierownik praktyk na podstawie sprawozdania z praktyki zawodowej kierunkowej. Wnioski z analizy dokumentacji oraz rozmów z przedstawicielami Uczelni wskazują, że ocena nie ma charakteru kompleksowego i sprowadza się do rozmowy nt. przebiegu praktyk, wrażeń studentów, a nie odwołuje się do aspektów merytorycznych czy zawodowych, a także nie odnosi się do poszczególnych efektów uczenia się. Choć uczelniany opiekun praktyk potwierdza ostatecznie osiągnięcie efektów uczenia się, to ocena ta opiera się w całości na ocenie zakładowego opiekuna praktyk.

Wnioski z analizy dokumentacji praktyk w formie wyjazdów studyjnych wskazują, że ocena osiągnięcia efektów uczenia się dokonywana przez opiekuna praktyk nie ma charakteru kompleksowego i nie odnosi się do każdego z zakładanych efektów uczenia się.

Jeśli chodzi natomiast o projektowanie przedsięwzięć, w przypadku tych zajęć ocena opiekunów praktyk (jednocześnie osób prowadzących zajęcia) nie odnosi się do każdego z zakładanych efektów uczenia się. Jest oparta o efekty pracy projektowej (np. biznesplan, prezentacja dot. emisji obligacji komunalnych) i częściowo o aktywność na zajęciach. W tym przypadku zastrzeżenia budzi również fakt, że w sylabusie tych zajęć na samodzielne przygotowanie projektu przewidziano 7 godzin, a na udział w zajęciach projektowych/warsztatach 53. Na podstawie analizy przedstawionych prac etapowych należy stwierdzić, że nie odzwierciedla to rzeczywistej relacji między nakładem pracy samodzielnej, a czasem zajęć w bezpośrednim kontakcie między studentami a prowadzącymi.

Zajęcia warsztaty z praktykami ze względu na swoją formę i przyjęte sposoby dokumentowania osiągnięcia efektów uczenia się umożliwiają dokonanie oceny kompleksowej, odnoszącej się do wszystkich zakładanych dla tych zajęć efektów uczenia się. Studenci realizują zarówno zadania wymagające umiejętności posługiwania się odpowiednim oprogramowaniem, jak i zadania o charakterze problemowym.

Należy w tym miejscu wskazać również na kwestię zaliczania praktyki zawodowej kierunkowej, bez obowiązku jej odbycia. Zgodnie z §10 regulaminu o takie zaliczenie może ubiegać się student, który posiada odpowiednie doświadczenie zawodowe i potwierdzi osiągnięcie założonych efektów uczenia się określonych w programie studiów dla praktyki zawodowej kierunkowej. Podstawą do takiego zaliczenia jest udokumentowanie doświadczenia zawodowego, które musi być zgodne z kierunkiem studiów oraz programem praktyki, a w szczególności:

- przedłożenie Zaświadczenia z Zakładu Pracy stwierdzającego zatrudnienie, opisujące charakter wykonywanej pracy,
- przedłożenie kopii wpisu do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG), bądź kopii wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego oraz referencji tej działalności, w przypadku prowadzenia własnej działalności,
- przedłożenie zaświadczenia z Zakładu Pracy o ukończeniu stażu, praktyki, wolontariatu lub świadectwa pracy, jeżeli ich czas trwania nie jest krótszy niż czas trwania praktyki zawodowej kierunkowej,
- przedłożenie dokumentu potwierdzającego uprawnienia zawodowe, których charakter i zakres są zgodne z programem praktyk.

Na podstawie stanowiska interpretacyjnego nr 4/2020 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 2 lipca 2020 r. należy stwierdzić, że takie rozwiązanie jest niezgodne z obowiązującymi przepisami. Zgodnie z tym stanowiskiem potwierdzanie efektów uczenia się uzyskanych poza kształceniem formalnym może zostać przeprowadzone na etapie rekrutacji w ramach odpowiedniej procedury. Procedura taka funkcjonuje na wizytowanej Uczelni, obowiązuje również dla ocenianego kierunku. Jednocześnie władze uczelni przedstawiły zespołowi oceniającemu pismo, w którym poinformowano, że w ostatnich 5 latach nikt nie zgłosił potrzeby weryfikacji i potwierdzenia efektów uczenia się w tym trybie.

W przypadku praktyk zawodowych kierunkowych zapisy regulaminu praktyk wskazują, że osobą, której zadaniem jest potwierdzenie osiągnięcia efektów uczenia się studentom, którzy wnioskuje o zaliczenie praktyk bez obowiązku ich odbycia, jest kierownik praktyk zawodowych. Potwierdzenie to ma - zgodnie z regulaminem- formę "rozmowy oceniającej". Warto jednocześnie zaznaczyć, że zaliczenia w tym przypadku dokonuje dziekan.

Ponadto, przedstawiona dokumentacja wskazuje, że w przypadku zaliczania praktyk na podstawie zaświadczenia z zakładu pracy poza danymi dot. nazwy zakładu pracy, okresu zatrudnienia oraz nazwy stanowiska zawierają one jedynie sformułowanie: "Rodzaj wykonywanej pracy zawodowej jest zgodny ze specjalnością kształcenia w Collegium Mazovia Innowacyjnej Szkole Wyższej oraz programem praktyki." Ponadto, w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej przedłożenie za zdecydowanie niewystarczające dowody osiągnięcia efektów uczenia się należy uznać przedłożenie kopii wpisu do CEIDG czy KRS i referencje (bez wskazania ich liczby) oraz bez uwzględnienia np. okresu prowadzenia działalności.

W przypadku zajęć *warsztaty z praktykami* i *projektowanie przedsięwzięć* osobami prowadzącymi zajęcia są pracownicy dydaktyczni i naukowo-dydaktyczni uczelni, którzy jednocześnie posiadają

doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią. Ich kompetencje, doświadczenie i kwalifikacje nie budzą zastrzeżeń i umożliwiają prawidłową realizację praktyk.

Analiza dokumentacji z wyjazdów studyjnych wskazuje, że osoby, które reprezentowały wizytowany podmiot posiadały kompetencje i doświadczenie oraz kwalifikacje, które umożliwiały prawidłową realizację tych zajęć.

Natomiast na podstawie zapisów w regulaminie praktyk, analizy dokumentacji praktyk zawodowych kierunkowych oraz rozmów z przedstawicielami Uczelni, w tym z osobą pełniącą funkcję kierownika praktyk należy stwierdzić, że w tym przypadku kompetencje i doświadczenie oraz kwalifikacje kierownika praktyk nie umożliwiają prawidłowej realizacji praktyk w wymiarze merytorycznym. Informacje nt. wykształcenia i doświadczenia zawodowego tej osoby wskazują, że nie posiada ona kwalifikacji i doświadczenia zawodowego związanego z kierunkowymi efektami uczenia się założonymi dla kierunku ekonomia, ani efektami uczenia się wskazanymi w sylabusie praktyk. Kwestie organizacyjne związane z jakością wykonywanej przez tę osobę pracy nie wzbudzają wątpliwości.

W przypadku każdej z uznawanych na Uczelni form praktyk infrastruktura i wyposażenie miejsc odbywania praktyk (również tych zaliczanych na podstawie zaświadczeń o zatrudnieniu) nie wzbudza wątpliwości. Były one zgodne z potrzebami procesu nauczania i uczenia się, umożliwiały - z wyjątkiem wyjazdów studyjnych - osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się oraz prawidłową realizację praktyk.

W przypadku zajęć *warsztaty z praktykami* warto zwrócić uwagę na powołane i funkcjonujące już (do momentu wprowadzenia ograniczeń wynikających z pandemii SARS-CoV-2) Centrum Symulacji Biznesowej, w którym zaaranżowano biuro typu open space. Funkcjonują w nim 24 samodzielne stanowiska komputerowe z zainstalowanym oprogramowaniem wykorzystywanym w prowadzeniu działalności gospodarczej oraz pracy urzędnika administracji publicznej i gospodarczej. Należy bardzo pozytywnie ocenić to przedsięwzięcie z punktu widzenia doboru narzędzi dydaktycznych i warunków kształcenia.

Miejsca i ich infrastruktura organizowanych zajęć spełniają standardy kształcenia odnoszące się do praktyk zawodowych. Nie są spełnione natomiast elementy standardu odnoszące się do form, zakresu i jakości dokumentacji praktyk, a także - w przypadku praktyk zawodowych kierunkowych oraz wyjazdów studyjnych - kompetencje merytoryczne kierownika praktyk do weryfikacji oceny stopnia osiągnięcia efektów uczenia się.

W wymiarze formalnym organizacja praktyk wymaga udoskonalenia. Regulamin praktyk oraz pozostała dokumentacja związana z ich realizacją jest łatwo dostępna na stronie internetowej uczelni. W regulaminie wskazano osoby odpowiedzialne za weryfikację efektów uczenia się i zaliczanie poszczególnych form praktyk. Nie określono natomiast kryteriów, które muszą spełniać placówki, w których studenci odbywają praktyki zawodowe, ani też reguł zatwierdzania miejsc praktyk samodzielnie wybranych przez studentów. W regulaminie istnieje zapis, który ogólnikowo wskazuje, że praktyki zawodowe „mają przygotować studentów do działalności zawodowej w obszarach właściwych dla kierunku studiów”. Wskazano warunki potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w miejscu pracy. Nie określono natomiast reguł dotyczących określania ich adekwatności do efektów uczenia się założonych dla praktyk. Nie wskazano żadnych reguł przeprowadzania hospitacji praktyk. Określono zadania opiekunów praktyk w miejscu ich odbywania. W sposób ogólny wskazano na zakres współpracy osób nadzorujących praktyki na kierunku z opiekunami praktyk poprzez wskazanie, że do zadań zakładowego opiekuna praktyk należy m.in. współpraca z kierownikiem praktyk; oraz że do zadań kierownika praktyk należy m.in. rozstrzyganie, wspólnie z

zakładowym opiekunem praktyk, spraw związanych z przebiegiem praktyk. Nie określono sposobów komunikowania się między tymi osobami, choć jednoznacznie wskazano, że do zadań Zakładowego Opiekuna Praktyk należy współpraca z Kierownikiem Praktyk oraz bieżące omawianie spraw problemowych pojawiających się w trakcie realizacji praktyk. Rekomenduje się określenie, zamieszczenie w regulaminie i egzekwowanie zasad, kryteriów i warunków odnoszących się do: akceptowania miejsc praktyk, hospitacji praktyk.

Uczelnia zapewnia miejsca praktyk dla studentów, a w przypadku samodzielnego wskazania przez studenta miejsca odbywania praktyki, osoba sprawująca nadzór nad praktykami zatwierdza to miejsce w oparciu o z góry określone i formalnie przyjęte kryteria jakościowe.

Uczelnia nie określa czy zapewnia miejsca praktyk dla studentów. Z rozmów z przedstawicielami uczelni wynika, że zdecydowana większość studentów to osoby czynne zawodowo, a często pracujące w firmach i na stanowiskach związanych z kierunkiem studiów. Należy jednak podkreślić, że Uczelnia ma podpisane porozumienia z podmiotami gospodarczymi i instytucjami, które zapewniają miejsca odbywania praktyk. Zgodnie z zapisami postanowień ogólnych regulaminu dziekan, na wniosek studenta może wyrazić zgodę na odbycie praktyk w wybranym przez studenta Zakładzie Pracy, z którym Uczelnia nie ma zawartego porozumienia, jeżeli zakres wykonywanej przez studenta pracy będzie zgodny z programem praktyk. Jednocześnie należy zaznaczyć, że we wniosku, ani w regulaminie nie wskazano żadnych z góry określonych, formalnie przyjętych kryteriów jakościowych akceptowania miejsc praktyk wybranych przez studentów. Zapis ten nie odnosi się szczegółowo do żadnej z form praktyk. Warto zaznaczyć, że przy Uczelni funkcjonuje Biuro Rachunkowe Mazovia, które jest wyodrębnioną jednostką organizacyjną Uczelni. Z wypowiedzi studentów wynika, że studenci m.in. w tym podmiocie mogą odbywać praktyki zawodowe kierunkowe.

W przedstawionej przez uczelnię dokumentacji praktyk znajdują się narzędzia, które pozwalają na ocenę i doskonalenie niektórych form praktyk. W przypadku praktyki dyplomowej, zespołowi oceniającemu zaprezentowano kartę "Ewaluacji przebiegu praktyki zawodowej". Studenci deklarują w niej fakt realizacji różnego typu zadań, m.in. tego czy w czasie odbywania praktyk:

- mogli wykorzystać teoretyczne wiadomości uzyskane w toku studiów,
- mogli uczestniczyć w realizacji praktycznych zadań i obowiązków,
- aktywnie obserwowali procesy decyzyjne,
- mieli możliwość prowadzenia badań i analiz przydatnych w pisaniu pracy dyplomowej,
- chętnie powierzano im dodatkowe prace,
- mogli zawsze zwrócić się do opiekuna praktyk o pomoc i radę.

Ponadto studenci deklarują czy praktyka zawodowa dyplomowa ugruntowała ich w trafności wyboru zawodu.

Następnie na skali szkolnej od 2 do 5 studenci są proszeni o ocenę:

- dokonanego wyboru placówki, w której odbywali praktykę zawodową;
- współpracy z kierownictwem i pracownikami zakładu;
- w jakim stopniu praktyka zawodowa pozwoliła im na ocenę swojego przygotowania zawodowego;
- w jakim stopniu potrafią ocenić efekty swoich działań;
- w jakim stopniu potrafią organizować swoją pracę;
- w jakim stopniu opanowali umiejętność pracy w zespole;
- w jakim stopniu samodzielnie obsługują wyposażenie miejsca pracy;

- w jakim stopniu praktyka zawodowa pozwoliła im na ugruntowanie wiadomości i umiejętności zawodowych
- stopnia satysfakcji z odbycia praktyki.

Należy jednocześnie zaznaczyć, że karta ewaluacji praktyk nie jest wskazana jako element dokumentacji praktyk ani w regulaminie ani w umowie o organizację praktyki zawodowej. Rekomenduje się stosowanie tego rozwiązania stosować również w przypadku praktyk zawodowych kierunkowych. Dla podniesienia wartości poznawczej oraz zwiększenia stopnia wykorzystania w działalności ewaluacyjnej i analitycznej związanej z doskonaleniem jakości kształcenia warto, aby karta była dostępna dla studentów w postaci formularza elektronicznego.

Inną formą oceny jakości praktyk, jest pole “O zajęciach (propozycje, uwagi, wnioski)” w sprawozdaniu z wyjazdu studyjnego. Jednak forma opisowa, papierowa i pisemna tych sprawozdań powoduje, że ich wartość poznawcza jest niska. Często sprowadza się do ogólnikowych sformułowań, że “było ciekawie i interesująco”. Natomiast uwagi pojawiające się w innych miejscach sprawozdania, które wskazują na brak związku między kierunkiem studiów a tematyką wizyty studyjnej zostają pominięte, gdy pojawiają się w innym miejscu.

Obecnie, choć praktyki podlegają ocenie dokonywanej z udziałem studentów, to nie jest ona prowadzona w sposób systematyczny, a wyniki ocen nie są wykorzystywane w ustawicznym doskonaleniu programu praktyk i ich realizacji.

Organizację roku akademickiego corocznie określa i podaje do wiadomości publicznej Rektor. Rok akademicki dzieli się na dwa semestry, w ramach których ujęte są okresy zajęć dydaktycznych, sesji egzaminacyjnych oraz dni wolnych od zajęć dydaktycznych. Natomiast plan zajęć na wydziale na dany semestr ustala i ogłasza nie później niż na 7 dni przed rozpoczęciem semestru dziekan.

Zajęcia na ocenianym kierunku studiów odbywają się w ramach 7-8 zjazdów sobotnio-niedzielnych zjazdów w semestrze. Zajęcia trwają z reguły od godziny 8.00 do późnych godzin popołudniowych, a niekiedy wieczornych. Odbywają się w ramach bloków obejmujących jednorazowo najczęściej 2-4 jednostki lekcyjne. Część zajęć z danego przedmiotu na trzecim semestrze prowadzona jest jednak w blokach 5-8 godzinnych. Należy to ocenić jako nadmierną ich kumulację, która nie służy efektywności procesu nauczania. W trakcie dnia stosowana jest jedna bądź dwie przerwy w wymiarze 20 minut. Rozplanowanie zajęć, poza uwagą dotyczącą ich nadmiernej kumulacji w odniesieniu do niektórych przedmiotów, umożliwia efektywny udział w nich oraz pozostawia czas, w szczególności dla osób pracujących, na samodzielne uczenie się.

Prowadzący zajęcia dysponują odpowiednim czasem na sprawdzenie wykonania przez studentów zleconych im prac i zadań domowych, przeprowadzenie zaliczeń i egzaminów oraz dokonanie na ich podstawie oceny stopnia osiągnięcia efektów uczenia się określonych dla poszczególnych przedmiotów. Studenci otrzymują we właściwym czasie informację o uzyskanych ocenach oraz mają zapewniony wgląd do ocenionych prac.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 2

Kryterium spełnione częściowo.

Uzasadnienie

Treści programowe ujęte w programie kształcenia odpowiadają aktualnemu stanowi wiedzy i praktyki w zakresie dyscyplin, do których został przyporządkowany kierunek studiów. Treści te są odpowiednio rozwinięte i spójne w aspekcie kształtowania kompetencji absolwentów i pozwalają na osiągnięcie efektów uczenia się przyjętych dla kierunku studiów. Program studiów realizowany jest w

wymiarze czasowym pozwalającym na osiągnięcie założonych efektów uczenia się. Właściwie skalkulowano w ujęciu czasowym wymiar zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich oraz nakład pracy na realizację zadań w ramach pracy własnej studentów. Udział zajęć prowadzonych z bezpośrednim zaangażowaniem nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia oraz studentów jest zgodny z obowiązującymi przepisami. Struktura programu kształcenia z punktu widzenia wymiaru czasowego przyjętego dla poszczególnych grup zajęć oraz sekwencja ich realizacji jest prawidłowa i uwzględnia powiązania występujące pomiędzy przedmiotami. Formy zajęć są zróżnicowane i dostosowane do specyfiki przedmiotów. W szczególności udział zajęć kształtujących umiejętności praktyczne jest zgodny z obowiązującymi przepisami. Studenci mają możliwość wyboru zajęć w wymiarze przekraczającym 30% łącznej liczby punktów ECTS dla całych studiów. Program studiów przewiduje naukę języka obcego w wymiarze pozwalającym na opanowanie języka obcego odpowiadającego poziomowi określone w ESOKJ dla studiów drugiego stopnia. Zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość nie były przewidziane w planie studiów, ale w okresie pandemii są prowadzone zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. W sylabusach przedmiotów określone zostały odpowiednio dobrane do każdego z nich metody kształcenia. Tworzą one zróżnicowany zbiór pozwalający na realizację założonych efektów uczenia się.

Treści programowe określone dla praktyk, wymiar praktyk, przyporządkowana im liczba punktów ECTS, a także umiejscowienie praktyk w planie studiów, w przypadku części realizowanych form praktyk (wyjazdy studyjne) nie zapewniają osiągnięcia przez studentów wszystkich efektów uczenia się. Ocena osiągnięcia efektów uczenia się dokonywana przez opiekuna praktyk w miejscu praktyk (praktyki zawodowe kierunkowe, warsztaty z praktykami) ma charakter kompleksowy i odnosi się do każdego z zakładanych efektów uczenia się. Infrastruktura i wyposażenie miejsc odbywania praktyk są zgodne z potrzebami procesu nauczania i uczenia się, umożliwiają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się oraz prawidłową realizację praktyk. Organizacja praktyk i nadzór nad ich realizacją odbywa się w oparciu o formalnie przyjęte i opublikowane zasady.

Na podstawie przeprowadzonej analizy sformułowano następujące zastrzeżenia:

1. W przypadku realizacji dwóch specjalności z zakresu rachunkowości w programie kształcenia w ramach przedmiotów podstawowych i kierunkowych brak jest takich, które byłyby związane z treściami programowymi ujętymi w przedmiotach specjalnościowych. Brak jest tym samym właściwej podbudowy w zakresie przekazywanej wiedzy i kształtowanych umiejętności dla kształcenia specjalnościowego.
2. Stwierdzono przypadki nadmiernej kumulacji zajęć z poszczególnych przedmiotów w trakcie jednego dnia, blokach 5-8 godzin.
3. Efekty uczenia się zakładane dla praktyk są tylko częściowo zgodne z efektami uczenia się przypisanymi do pozostałych zajęć lub grup zajęć.
4. Metody weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się zakładanych dla praktyk, a także sposób dokumentowania przebiegu praktyk i realizowanych w ich trakcie zadań określone w Regulaminie nie są stosowane (studenci nie zamieszczają tych elementów w dokumentacji praktyk, a osoby odpowiedzialne za weryfikację dokumentacji oraz osiągnięcia efektów uczenia się nie stawiają studentom oczekiwań w tym zakresie).
5. Treści programowe praktyk określone dla formy *wyjazdy studyjne* jak również forma ich realizacji i wymiar nie umożliwiają osiągnięcia efektów uczenia się określonych dla praktyk jak również metody weryfikacji tych efektów nie są skuteczne.

6. Treści programowe praktyk określone dla formy *warsztaty z praktykami* jak również forma ich realizacji nie umożliwiają osiągnięcia efektów uczenia się określonych dla praktyk jak również metody weryfikacji efektów nie są skuteczne.
7. Treści programowe praktyk określone dla formy *projektowanie przedsięwzięć* jak również forma ich realizacji nie umożliwiają osiągnięcia efektów uczenia się określonych dla praktyk jak również metody weryfikacji nie zapewniają skutecznej weryfikacji efektów uczenia się.
8. W przypadku praktyk zawodowych kierunkowych i warsztatów z praktykami nie ma możliwości dokonania merytorycznej oceny osiągnięcia efektów uczenia się przez kierownika praktyk. W przypadku osoby pełniącej obecnie funkcję kierownika praktyk (praktyki kierunkowe) kompetencje i doświadczenie oraz kwalifikacje nie umożliwiają prawidłowej realizacji praktyk w wymiarze merytorycznym.
9. Organizacja i nadzór nad realizacją praktyk nie obejmuje kryteriów, które muszą spełniać placówki, w których studenci odbywają praktyki zawodowe.
10. Organizacja i nadzór nad realizacją praktyk nie obejmuje reguł przeprowadzania hospitacji praktyk.
11. Uczelnia stosuje zaliczanie praktyk zawodowych na podstawie pracy zawodowej studenta bez weryfikacji uzyskanych efektów uczenia się określonych dla praktyk zawodowych.
12. Organizacja i nadzór nad realizacją praktyk nie obejmuje reguł zatwierdzania miejsca odbywania praktyki samodzielnie wybranego przez studenta.
13. Uczelnia nie dokonuje systematycznej oceny z udziałem studentów programu praktyk zawodowych, ich realizacji, a także opiekunów praktyk oraz efektów uczenia się osiągniętych na praktykach zawodowych.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Dokończenia Kształcenia

Brak.

Zalecenia

1. Należy zapewnić zgodność specjalności pod względem ich treści programowych z kierunkiem studiów. W przypadku utrzymania kształcenia w ramach specjalności w zakresie problematyki rachunkowości należy dokonać zmian w programie kształcenia obejmujących: uwzględnienie w kierunkowych efektach uczenia się zagadnień z tego zakresu, wprowadzenie zajęć kierunkowych zawierających treści programowe z zakresu rachunkowości przygotowujące do kształcenia specjalnościowego w tym zakresie.
2. Należy wyeliminować nadmierną kumulację zajęć z poszczególnych przedmiotów w trakcie jednego dnia. Zaleca się przyjęcie limitu godzinowego zajęć z jednego przedmiotu w trakcie dnia w wysokości nie przekraczającej 4 godzin lekcyjnych.
3. Należy opracować efekty uczenia się dla praktyk zawodowych w pełni zgodne z efektami uczenia się określonymi dla pozostałych zajęć.
4. Należy stosować metody weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się zakładanych dla praktyk odpowiednie do założonych efektów uczenia się oraz zgodne z przyjętymi zasadami i metodami w Regulaminie praktyk.
5. Dla praktyk zawodowych w formie wyjazdów studyjnych należy opracować, uwzględniając uwagi Zespołu PKA, właściwe treści programowe i przyjąć właściwą odpowiadającą zajęciom

praktycznym formę ich realizacji, a także przypisać im odpowiedni wymiar godzin oraz skuteczne metody weryfikacji efektów uczenia się.

6. Należy dla formy praktyk *warsztaty z praktykami* opracować, uwzględniając uwagi Zespołu PKA, właściwe treści programowe i przyjąć właściwą dla zajęć kształtujących umiejętności praktyczne formę ich realizacji zapewniającą osiągnięcie efektów uczenia się oraz określić skuteczne metody weryfikacji efektów uczenia się.
7. Należy opracować właściwą formę realizacji treści programowych określonych dla praktyki jaką są *projektowanie przedsięwzięć* zapewniającą osiągnięcie efektów uczenia się i przypisać właściwe sposoby weryfikacji ich osiągnięcia.
8. W każdym przypadku obowiązki opiekuna praktyk należy powierzyć osobie posiadającej kompetencje i doświadczenie oraz kwalifikacje, które pozwalają na merytoryczną weryfikację osiągnięcia efektów uczenia się przypisanych do praktyk zawodowych.
9. Należy określić kryteria, które muszą spełniać placówki, w których studenci odbywają praktyki.
10. Należy określić warunki i reguły przeprowadzania hospitacji praktyk.
11. W przypadku potwierdzania efektów uczenia się przypisanych do praktyk na podstawie doświadczenia zawodowego należy korzystać z funkcjonującej procedury stosowanej na etapie rekrutacji na studia.
12. Należy opracować zasady zatwierdzania miejsca odbywania praktyki samodzielnie wybranego przez studenta.
13. Należy opracować rozwiązanie sprzyjające dokonywaniu w sposób systematyczny i ustandaryzowany oceniania z udziałem studentów programu praktyk, osób sprawujących nadzór nad praktykami z ramienia uczelni oraz zakładowych opiekunów praktyk, realizacji praktyk, efektów uczenia się osiągniętych na praktykach. Opracowane rozwiązanie musi sprzyjać uzyskiwaniu wyników i formułowaniu wniosków, które będą wykorzystywane w ustawicznym doskonaleniu programu praktyk i ich realizacji.
14. Należy podjąć działania naprawcze zapobiegające występowaniu nieprawidłowości, które stały się podstawą do sformułowania powyższych zaleceń.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

Warunki rekrutacji na studia, kryteria kwalifikacji i procedury rekrutacyjne określone są w corocznie przyjmowanych uchwałach Senatu Uczelni. Ich przepisy określają w szczególności wykaz dokumentów, jakie wymagane są od kandydatów na studia, w tym cudzoziemców. Podstawowym dokumentem w przypadku rekrutacji na studia drugiego stopnia jest dyplom ukończenia uczelni wyższej. Przyjęcia na studia na kierunek ekonomia dokonywane są w kolejności zgłoszeń w ramach limitów określonych w uchwale Senatu. Takie warunki rekrutacji zapewniają kandydatom równe szanse w podjęciu studiów na ocenianym kierunku. Uczelnia nie dokonuje jednak doboru kandydatów w ramach rekrutacji w oparciu o posiadaną przez nich wstępną wiedzę i umiejętności na poziomie niezbędnym do osiągnięcia efektów uczenia się na studiach drugiego stopnia. Nie bierze także pod uwagę wyników uzyskanych na poprzednich etapach procesu kształcenia. Zdecydowana większość studentów przyjmowanych na studia drugiego stopnia na kierunek ekonomia jest absolwentami Uczelni, którzy ukończyli studia na kierunku finanse i rachunkowość. Absolwenci kierunków pozaekonomicznych zobowiązani są do uzupełnienia różnic programowych z *podstaw*

ekonomii, podstaw rachunkowości oraz analizy ekonomicznej. W ostatnich dwóch latach dotyczyło to 1-4 osób.

Informacje o warunkach rekrutacji zamieszczone są na stronie internetowej Uczelni, a dodatkowo podawane w prasie lokalnej i na uczelnianych tablicach ogłoszeń. Uczelnia prowadzi także akcje informacyjne w szkołach ponadgimnazjalnych oraz w ramach tzw. dni otwartych i na targach edukacyjnych.

Uczelnia określiła w regulaminie przyjętym przez Senat warunki i procedury potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów. Są one stosowane w odniesieniu do osób ubiegających się o przyjęcie na studia a posiadających określone kwalifikacje i doświadczenie zawodowe. Regulamin przewiduje stosowanie w stosunku do tych kandydatów wymogów dotyczących poziomu kwalifikacji i długości doświadczenia zgodnych z określonymi w przepisach ustawowych, odpowiednio wobec osób ubiegających się o przyjęcie na studia pierwszego bądź drugiego stopnia. Procedurę weryfikacji efektów uczenia się przeprowadza powołana do tego celu komisja. Komisja sprawdza w oparciu o dokumenty przedłożone przez kandydata oraz rozmowę czy osiągnął on poza systemem szkolnictwa wyższego efekty uczenia się odpowiadające określonym w programie studiów dla danego kierunku, poziomu i profilu kształcenia. Komisja w wyniku przeprowadzonej weryfikacji potwierdza, jakie efekty uczenia się kandydata odpowiadają efektom uczenia się z programu studiów i czy uzyskał on efekty w stopniu umożliwiającym zaliczenie określonych zajęć, grupy zajęć wraz z przypisanymi do nich punktami ECTS. Na tej podstawie wskazuje się, na którym semestrze/roku studiów kandydat może podjąć studia. W wyniku potwierdzenia efektów uczenia się można zaliczyć nie więcej niż 50% punktów ECTS przypisanych do danego programu studiów określonego kierunku, poziomu i profilu kształcenia.

Przepisy wprowadzone w Uczelni dotyczące potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów są zgodne z obowiązującymi przepisami i umożliwiają dokonanie oceny, czy odpowiadają one efektom uczenia się określonym w programie studiów. Ze względu na brak zgłoszeń te zasady weryfikacji efektów uczenia się nie były dotychczas stosowane na ocenianym kierunku studiów.

Uczelnia prowadząca oceniany kierunek studiów określiła w Regulaminie studiów warunki i procedury uznawania efektów uczenia się uzyskanych w innej uczelni. Decyzję w tym zakresie podejmuje dziekan na wniosek studenta. Procedura ta stosowana jest na podstawie umów lub porozumień z innymi uczelniami w kraju i za granicą przewidujących możliwość realizacji części programu studiów w innej uczelni oraz przypadków przenoszenia się studenta z innej uczelni. Warunkiem uznawania efektów uczenia się uzyskanych w innej uczelni jest stwierdzenie ich zbieżności z efektami uczenia się przyjętymi dla zajęć i praktyk w programie kształcenia dla kierunku studiów, na który ma być przyjęty student. Przy ocenie ich zgodności uwzględnia się liczbę punktów ECTS przypisaną do poszczególnych zajęć i grup zajęć. Rozwiązania te pozwalają na uznawanie efektów uczenia się uzyskanych w innej uczelni i tworzą warunki niezbędne do zapewnienia mobilności studentów.

Zasady i procedury dyplomowania zostały określone w Regulaminie studiów oraz zarządzeniu Rektora w sprawie wymogów, jakim powinny odpowiadać praca dyplomowa, ocena pracy dyplomowej oraz zasad przeprowadzenia egzaminu dyplomowego i archiwizowania prac dyplomowych. Regulacje te przewidują, że tematyka pracy dyplomowej powinna odpowiadać kierunkowi studiów. W przypadku studiów drugiego stopnia praca dyplomowa jest przygotowywana pod kierunkiem osoby, która posiada co najmniej stopień doktora. Wskazane regulacje przewidują, że studenci mają możliwość wyboru promotora i grupy seminaryjnej. Tematy prac dyplomowych

zatwierdza dziekan. Rekomenduje się zatwierdzanie tematów prac dyplomowych nie jednoosobowo przez dziekana, lecz przez podmiot o szerszym składzie. Pozwoli to na uwzględnienie zróżnicowanych specjalności naukowych tego gremium. Prace dyplomowe powinny być ukierunkowane na rozwiązywanie problemów praktycznych. Efekty uczenia się związane z pracami dyplomowymi ujęte są w sylabusie seminarium dyplomowego. Zakładają one, że w procesie dyplomowania student kształtuje swoje umiejętności w zakresie wykorzystania nabytej wiedzy, jak i jej poszerzenia oraz zastosowania do rozwiązywania praktycznych problemów finansowych. Oceny pracy dyplomowej dokonuje promotor oraz recenzent wyznaczony przez dziekana spośród nauczycieli akademickich zajmujących się tematyką podjętą w pracy. Każda praca dyplomowa jest sprawdzana przed egzaminem dyplomowym z wykorzystaniem Jednolitego Systemu Antyplagiatowego. Analiza dobranych losowo prac dyplomowych wskazuje, że rozwiązania przyjęte w procesie dyplomowania nie w pełni funkcjonują w praktyce. W dość szerokim zakresie nie jest zapewniona zbieżność specjalności naukowej promotorów i recenzentów z tematyką tych prac. Tematyka prac jest także często niezgodna ze specjalnością wybraną przez studentów. W pracach dyplomowych dominują części opisowe oparte na literaturze przedmiotu, przy braku bądź wąskiej części o charakterze praktycznym. W recenzjach promotora i recenzenta występują omówienia treści pracy, a w niedostatecznym stopniu stosowane są elementy faktycznej oceny. Brak jest przy tym reakcji w odniesieniu do oczywistych błędów merytorycznych i formalnych.

Końcowym elementem procedury dyplomowania jest egzamin dyplomowy. Warunkiem dopuszczenia do niego jest uzyskanie wszystkich zaliczeń oraz zdanie wszystkich egzaminów ustalonych w planie studiów, zaliczenie praktyk oraz otrzymanie pozytywnych ocen pracy dyplomowej. Egzamin dyplomowy odbywa się przed komisją powołaną przez dziekana, w skład której wchodzi: dziekan lub kierownik katedry, promotor oraz recenzent pracy. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym i obejmuje prezentację pracy dyplomowej i udzielenie odpowiedzi na ewentualne pytania związane z pracą oraz na jedno pytanie z listy 39 pytań i problemów wcześniej udostępnionych. Ostateczny wynik z ukończenia studiów ustalany jest z zastosowaniem wag: 3/5 średniej ocen ze studiów i po 1/5 oceny pracy dyplomowej i oceny egzaminu dyplomowego. Z otrzymanych zestawień wynika, że ok. 70% ocen to oceny bardzo dobre, a nie występują oceny dostateczne. Świadczy to o zawyżaniu ocen z tego etapu procesu kształcenia.

System weryfikacji i oceny efektów uczenia się oraz monitorowania postępów w uczeniu się jest oparty na regulacjach zawartych w Regulaminie studiów. Przewiduje on, że okresem zaliczeniowym w Uczelni jest semestr i po jego zakończeniu następuje rozliczenie studenta z wykonania wszystkich obowiązków dydaktycznych. Podstawą do uzyskania zaliczenia przedmiotów jest osiągnięcie efektów uczenia się przypisanych do każdego z nich, a określonych w sylabusach. Prowadzący zajęcia jest zobowiązany na początku semestru zapoznać studentów z sylabusem prowadzonego przez siebie przedmiotu, a w szczególności wymaganiami i sposobami weryfikacji efektów uczenia się. Szczegółowe informacje dotyczące przebiegu toku studiów, w tym uzyskane oceny, wpisy na kolejne semestry dostępne są dla studentów w elektronicznym systemie obsługującym proces dydaktyczny. Zgodnie z Regulaminem studiów do uzyskania zaliczenia semestru i wpisu na następny semestr niezbędne jest otrzymanie zaliczeń i złożenie wszystkich egzaminów wyznaczonych w planie studiów, co jest równoznaczne z osiągnięciem zakładanych efektów uczenia się oraz przyjętej dla poszczególnych zajęć liczby punktów ECTS. Podstawową formą weryfikacji i oceny efektów uczenia się związanych z przedmiotem jest egzamin. Dla nie objętych nim przedmiotów stosuje się zaliczenia na ocenę. Zakres, forma i wymogi odnoszące się do weryfikacji i kryteria oceny osiągnięcia efektów uczenia się określone są w sylabusach przedmiotów. Egzaminy organizowane są w terminach

określonych w harmonogramie sesji egzaminacyjnej. Jedynie studenci korzystający z indywidualnej organizacji studiów, w tym z niepełnosprawnością mają prawo, za zgodą dziekana, do zaliczania zajęć i składania egzaminów w innych terminach. Studentowi przysługuje prawo przystąpienia do jednego zaliczenia/egzaminu poprawkowego. Studenci otrzymują informację o uzyskanych wynikach egzaminów i zaliczeń poprzez system elektroniczny obsługujący proces dydaktyczny, w terminie do 7 dni od daty przeprowadzenia egzaminu lub zaliczenia. W przypadku wystąpienia sytuacji konfliktowych i zgłaszania zastrzeżeń co do bezstronności, formy, trybu lub przebiegu egzaminu studentowi przysługuje odwołanie do dziekana, który może zarządzić komisyjne sprawdzenie stopnia opanowania przez niego efektów uczenia się. Student, który nie zaliczył semestru może ubiegać się o warunkowe zezwolenie na studiowanie w następnym semestrze bądź jego powtarzanie. Wskazane zasady weryfikacji i oceny osiągnięcia efektów uczenia się zapewniają równe traktowanie wszystkich studentów. Przewidują one w szczególności możliwość dostosowania ogólnie obowiązujących zasad do potrzeb studentów z niepełnosprawnością. Określenie i podanie do wiadomości studentów sposobów weryfikacji i oceny osiągnięcia efektów uczenia się przed przystąpieniem do niej zapewnia obiektywność i przejrzystość tego procesu. Uregulowane zostały sposoby postępowania w sytuacjach konfliktowych. Studenci mają zapewniony dostęp do informacji zwrotnej dotyczącej stopnia osiągnięcia efektów uczenia się na każdym etapie studiów. Weryfikacja osiągnięcia efektów uczenia się oraz postępów w procesie uczenia się przeprowadzana jest na różnych etapach. Obejmuje ona bieżącą ocenę aktywności i prac etapowych studenta w trakcie trwania zajęć, końcowe egzaminy i zaliczenia przedmiotowe, ocenę przebiegu praktyk zawodowych, ocenę prac dyplomowych i egzaminu dyplomowego. Weryfikacja obejmuje formalnie wszystkie zakresy efektów uczenia się, tj. wiedzę, umiejętności oraz kompetencje społeczne. Analiza losowo wybranych prac etapowych i egzaminacyjnych wskazuje jednak, że w części z nich nacisk weryfikacji odnosi się w dużej mierze do wiedzy, a w zbyt małym do umiejętności, zwłaszcza tych o charakterze praktycznym. Przyjęto przy tym zasadę, że zaliczenia poszczególnych form zajęć dydaktycznych, wchodzących w skład przedmiotu dokonuje nauczyciel akademicki prowadzący te zajęcia. Studenci są informowani przez niego na początku semestru o metodach i kryteriach oceny ich osiągnięć. Zaliczenie ćwiczeń dokonywane jest na podstawie obecności na zajęciach, oceny aktywności studenta oraz uzyskanych przez niego ocen z prac pisemnych i realizacji innych zadań. Do najczęściej stosowanych metod weryfikacji osiągnięcia i oceny efektów uczenia się należą prace etapowe w formie prezentacji, referatów, kolokwiów, innych opracowań pisemnych, sprawozdań oraz projektów przygotowywane przez studentów. Są one realizowane w trakcie ćwiczeń bądź zlecane do wykonania w ramach pracy własnej studenta. Prace egzaminacyjne i zaliczeniowe dla przedmiotów kończących się zaliczeniem na ocenę obejmują swym zakresem tematykę wykładów i mogą mieć formę zwartego opracowania pisemnego jednego lub kilku zagadnień lub testu wyboru bądź egzaminu ustnego. Warunki uzyskania zaliczenia oraz wymagania odnoszące się do egzaminów i ich form ustalają nauczyciele prowadzący zajęcia. Sposób weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się oraz elementy i wagi mające wpływ na ocenę końcową znajdują się w opisie modułu kształcenia (w sylabusie). Stopień opanowania języka obcego na poziomie B2+ przewidzianym dla studiów drugiego stopnia weryfikowany jest na podstawie kolokwiów przeprowadzanych w trakcie poszczególnych semestrów oraz pisemnego egzaminu końcowego.

Program studiów na ocenianym kierunku studiów nie przewiduje prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Oznacza to, że weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się odbywa się z siedzibie uczelni. Jednak w warunkach pandemii

Uczelnia została zmuszona w semestrze letnim roku akademickiego 2019/2020 do przeprowadzenia zaliczeń kończących zajęcia i egzaminów w formie zdalnej.

Poddane ocenie prace etapowe wskazują na ich zróżnicowaną formę i charakter. W zbyt dużym zakresie skoncentrowane są one na weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się z zakresu wiedzy a w zbyt wąskim efektów z zakresu umiejętności, w szczególności o charakterze praktycznym. W analizowanej losowo dobranej próbie znalazły się także prace nie spełniające wymogów rzetelnej oceny osiągnięcia efektów uczenia się. Analiza ocen uzyskanych przez studentów ze wszystkich przedmiotów z roku akademickiego 2019/2020 wskazuje na następujący ich rozkład: 5,0 – 50%; 4,5 – 18%; 4,0 – 19%; 3,5 – 7%; 3,0 – 6%; jedna ocena 2,0. Taki rozkład jest daleki od statystycznie normalnego co wskazuje to na zjawisko zawyżania ocen.

Tematyka prac dyplomowych wskazuje na niezgodność znacznej części z nich z ocenianym kierunkiem studiów, mimo że formalnie mieszczą się w dyscyplinach, do których zostały przyporządkowane efekty uczenia się. Jednak treści efektów uczenia się oraz programowe ujęte w programie studiów ocenianego kierunku nie stwarzają niezbędnej podstawy do dyplomowania w zakresie tematyki spoza tego kierunku. W zestawieniu obejmującym 74 tematy prac część ewidentnie odnosi się do kierunku finanse i rachunkowość (np. Źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw, Kredyty na działalność rolniczą w Banku Spółdzielczym X, Analiza finansowa spółki WEWEL S.A.), część odnosi się do kierunku studiów zarządzanie (np. Zarządzanie zasobami ludzkimi na przykładzie spółki Budimex, Rekrutacja i selekcja pracowników na przykładzie wybranych jednostek organizacyjnych gminy Drohiczyn, System zarządzania jakością w wojskowym nadzorze technicznym, Strategie marketingowe w zarządzaniu przedsiębiorstwem), a jedynie około połowy tematów odpowiada jednoznacznie kierunkowi studiów ekonomia bądź jest na pograniczu ekonomii i finansów bądź zarządzania.

Uczelnia prowadziła do roku akademickiego 2017/2018 monitoring losów absolwentów w oparciu o własne badania ankietowe. Wyniki tych badań wskazywały na wysoką ocenę przez nich programu studiów oraz ich przydatności na rynku pracy. Absolwenci studiów drugiego stopnia w ramach ostatnich tego typu badań ocenili program studiów oraz jego realizację zdecydowanie pozytywnie. Natomiast wśród opinii o ich przydatności dominowały wskazania duża i średnia. Wyników tych badań nie można jednak uogólniać ze względu na dość niską liczbę respondentów. Obecnie Uczelnia korzysta z wyników analiz prowadzonych w ramach Ekonomicznych Losów Absolwentów. Wskazują one na nieznacznie wyższe ryzyko bezrobocia wśród absolwentów ocenianego kierunku studiów niż przeciętne w powiatach ich zamieszkania. Absolwenci otrzymywali niższe wynagrodzenie miesięczne od średniego w powiecie.

Studenci ocenianego kierunku na przestrzeni ostatnich 6 lat nie byli autorami bądź współautorami publikacji fachowych. Natomiast jako osiągnięcia zawodowe wskazano zajmowanie przez kilku absolwentów stanowisk kierowniczych w podmiotach gospodarczych i instytucjach.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 3

Kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Rekrutacja kandydatów na studia odbywa się na podstawie dokumentów, w tym dyplomu ukończenia studiów wyższych, a o przyjęciu decyduje kolejność zgłoszeń przyjmowanych do wysokości limitu przyjęć. Oznacza to, że nie jest dokonywana weryfikacja kandydatów na podstawie wiedzy i umiejętności zdobytych na wcześniejszych etapach kształcenia. Zasady rekrutacji stosowane

w Uczelni zapewniają równe szanse dla wszystkich ubiegających się o przyjęcie na studia. Uczelnia wprowadziła wymagane przepisami regulacje umożliwiające identyfikację i ocenę uczenia się uzyskanych poza systemem szkolnictwa wyższego. Opracowano także zasady zaliczenia efektów uczenia się osiąganych przez studentów w przypadku przeniesienia z innej uczelni bądź odbycia części studiów w uczelni zagranicznej. System dyplomowania opiera się sformalizowanej procedurze obejmującej wszystkie niezbędne czynności związane z przygotowaniem pracy, jej oceną oraz egzaminem dyplomowym. Zasady weryfikacji osiągnięcia i oceny efektów uczenia się są prawidłowe i zapewniają równe traktowanie wszystkich studentów. Studenci otrzymują informację zwrotną o ocenach prac i etapów kształcenia. W przypadku wystąpienia sytuacji konfliktowych mają zapewnioną ochronę swoich praw do obiektywnej i niezależnej oceny. Stosowane na ocenianym kierunku studiów metody weryfikacji i oceny osiągniętych przez studentów efektów uczenia się pozwalają na realizację zakładanych celów i właściwy przebieg procesu kształcenia. Niemniej jednak zbyt często weryfikacja ta oparta jest o testy wyboru i pytania wymagające uzupełnień zdania i prace opisowe co pozwala jedynie na sprawdzenie wiedzy. Zbyt mało jest sprawdzianów odnoszących się do weryfikacji umiejętności, zwłaszcza o charakterze praktycznym. Realizacja przez studentów efektów uczenia się jest dokumentowana w formie prac pisemnych, projektów, dzienników praktyk oraz prac dyplomowych. Rodzaje i tematyka tych prac są zgodne z poziomem i profilem kształcenia oraz odpowiadają treściom programowym właściwym dla dyscyplin, do których przyporządkowany kierunek studiów. Zastrzeżenia budzi jednak tematyka znacznej części prac dyplomowych, która nie jest zgodna z ocenianym kierunkiem studiów w aspekcie treści efektów uczenia się i treści programowych zajęć ujętych w programie kształcenia.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak.

Zalecenia

1. Zaleca się stosowanie metod weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dokonywanej za pomocą prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych pozwalających na objęcie nimi efektów uczenia się we wszystkich przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów zakresach, a w szczególności umiejętności praktycznych.
2. Zaleca się zwiększenie stopnia trudności sprawdzianów wiedzy i umiejętności w ramach egzaminów i zaliczeń, a w konsekwencji dokonywanie oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się w pełnej skali ocen.
3. W ramach procedury dyplomowania zaleca się w szczególności:
  - a. dostosowanie tematyki wszystkich prac dyplomowych do zakresu wiedzy i umiejętności ujętych w efektach uczenia się i treściach programowych przyjętych dla kierunku studiów
  - b.
  - c. wyznaczanie recenzentów prac dyplomowych zgodnie z ich specjalizacją naukową
  - d. dostosowanie tematyki prac dyplomowych, stosowanych metod badawczych oraz struktury w ujęciu części teoretycznej i empirycznej do praktycznego profilu studiów
  - e. przestrzeganie zasady pełnego uzasadniania oceny pracy dyplomowej przez promotora i recenzenta.
4. Należy podjąć działania naprawcze zapobiegające występowaniu nieprawidłowości, które stały się podstawą do sformułowania powyższych zaleceń.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

Realizacja programu studiów na kierunku ekonomia na studiach II stopnia w roku akademickim 2020/2021 jest zapewniona w semestrze zimowym przez 31 pracowników, w tym badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych, którzy w większości posiadają aktualny dorobek naukowy i kompetencje dydaktyczne, wynikające m.in. z kilkuletniego doświadczenia w prowadzeniu zajęć dydaktycznych. Są to zarówno nauczyciele akademicki Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa (22 pracowników) zatrudnieni na podstawowym i drugim miejscu pracy w Uczelni, jak również pracownicy związani z Uczelnią na podstawie umów cywilno-prawnych (9 osób). Kilkunastu pracowników (11 osób) posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza pracą w uczelni związane z działalnością zawodową odpowiadającą kierunkowi studiów ekonomia (m.in. w bankowości, księgowości, prowadzeniu firmy doradczej, finansami przedsiębiorstw i in. w tym pełniąc funkcje kierownicze), co umożliwia nabywanie przez studentów umiejętności praktycznych.

W zespole kadry dydaktycznej prowadzącej zajęcia na kierunku ekonomia zatrudnionej w Uczelni na podstawie umowy o pracę 3 osoby posiadają tytuł profesora, 2 posiadają stopień naukowy doktora habilitowanego, 11 - doktora i 6 – tytuł zawodowy magistra. Wielu z pracowników jest związanych z Uczelnią od wielu lat, co umożliwia stabilizację kierunku i kontynuację zajęć dydaktycznych. Nauczyciele akademicki prowadzący zajęcia na kierunku ekonomia posiadają aktualny i udokumentowany dorobek naukowy. Dorobek naukowy pracowników prowadzących zajęcia jest różnorodny i mieści się w takich dyscyplinach jak: ekonomia i finanse (dyscyplina wiodąca), nauki o zarządzaniu i jakości, matematyka, nauki prawne, nauki o polityce i administracji – jest zgodny z tematyką realizowanych zajęć dydaktycznych na kierunku ekonomia. Osoby z tytułem zawodowym magistra prowadzące zajęcia, to w większości osoby z doświadczeniem zawodowym, a także osoby wspierające proces dydaktyczny (lektorzy języków obcych, pracownicy Biblioteki (w zakresie szkoleń bibliotecznych), specjalista ds. BHP). Zarówno liczebność kadry jak i struktura kwalifikacji i doświadczeń zawodowych nauczycieli akademickich umożliwiają prawidłową realizację zajęć).

Uczelnia wspiera rozwój kompetencji dydaktycznych kadry. Kadra dydaktyczna oraz zarządzająca Uczelnią podnosi swoje kwalifikacje oraz kompetencje uczestnicząc w szkoleniach finansowanych w ramach projektów współfinansowanych z funduszy UE (przykładowo w ramach projektu Zintegrowany Program Collegium Mazovia w ramach POWER pracownicy uczestniczyli w szkoleniach: *Metodologia przygotowania contentu merytorycznego do e-learningu; Prowadzenia zajęć metodą e-learning; metodologia przygotowania contentu merytorycznego do e-learningu; autoprezentacja i wystąpienia publiczne; technologie informacyjno-komunikacyjne w pracy dydaktycznej; zarządzanie procesem blended-learning; Prince 2 Foundation; Język angielski; Internacjonalizacja Uczelni*), a także uczestnicząc w wizytach studyjnych i szkoleniach w zagranicznych uczelniach (np. London University). Planowane są również kolejne szkolenia (w ramach projektu „Kompleksowy program wsparcia jakości kształcenia i zarządzania Collegium Mazovia” POWER) o tematyce: Projektowanie grafiki komputerowej; Finanse uczelni. Działanie i obsługa macierzy; VISIO i arkusze kalkulacyjne; Obsługa i utrzymanie infrastruktury i systemów ERP. Pracownicy wyróżniających się w pracy dydaktycznej uzyskują corocznie nagrody Rektora. Nagrody te mają charakter uznaniowy. W ramach polityki kadrowej prowadzona jest ocena kadry co 4 lata (ostatnia miała miejsce w roku 2018 za lata 2014/2015 i 2015/2016). Zajęcia prowadzone na kierunku ekonomia podlegają hospitacjom,

nauczyciele akademicki i inne osoby prowadzące zajęcia, których zajęcia zostały ocenione uzyskują informację zwrotną. Wykładowcy otrzymują również informację o wynikach oceny studentów dotyczącej poszczególnych zajęć. Studenci – wyrażając ocenę w 5 stopniowej skali – oceniają m.in. zapoznanie studentów z programem kształcenia, zagadnieniami, literaturą i sposobem weryfikacji efektów uczenia się, sposób przekazu treści i prowadzenia zajęć, aktywizowanie studentów w trakcie zajęć, regularność odbywania zajęć, wykorzystane metody dydaktyczne, sposób weryfikacji efektów uczenia się i obiektywizm oceny i in. W przypadku niskich ocen studenckich jak i hospitacji prowadzone są z nauczycielami rozmowy i podejmowane działania naprawcze.

Obsada zajęć w większości jest prawidłowa. Biorąc pod uwagę liczbę studentów na kierunku ekonomia (52), wskazana liczebność i struktura kadry umożliwiają prawidłową realizację zajęć. Przydział zajęć jest uzależniony od specjalizacji poszczególnych osób, natomiast obciążenie godzinowe jest uzależnione od zajmowanego stanowiska (pracownik badawczo-dydaktyczny lub dydaktyczny). Obciążenia godzinowe kadry zarówno zatrudnionej na podstawowym i dodatkowym miejscu pracy jak i pozostałej umożliwiają prawidłową realizację zajęć nie wykazując nadmiernych obciążeń. Kadra zatrudniona na podstawowym miejscu pracy spełnia wymagania ustawowe i prowadzi ponad 50% ogółu godzin wynikających z programu studiów kierunku ekonomia. W przypadku osób prowadzących zajęcia dobór kadry uwzględnia ocenę: dorobku naukowego, osiągnięć praktycznych zdobytych poza uczelnią, kompetencji dydaktycznych i badawczych, posiadania doświadczenia zawodowego zdobytego poza uczelnią, a w przypadku kształcenia zdalnego również kompetencje cyfrowe. Wstępnym i podstawowym warunkiem do przydzielenia przedmiotów kształtujących umiejętności praktyczne są kompetencje praktyczne kadry. Zarówno przydział zajęć jak i obciążenie godzinowe są poprawne. Są też pozytywnie ocenione przez wykładowców, co zostało przedstawione podczas wizytacji w ramach spotkania z Zespołem Oceniającym.

W zakresie dorobku naukowego kadry dydaktycznej należy zauważyć, że osoby prowadzące zajęcia na kierunku ekonomia prowadzą indywidualnie badania naukowe. Kompetencje naukowo-dydaktyczne kadry znajdują wyraz m.in. w dorobku publikacyjnym w zakresie artykułów naukowych, np. „Rozpoznanie zagrożeń i przeciwdziałanie wyłudzeniom podatku VAT”, „Odpowiedzialność podatkowa osób trzecich w świetle prawa podatkowego”, „Postrzeganie działów skarbu oraz stanowiska skarbnika korporacyjnego w przedsiębiorstwach w Polsce na podstawie przeprowadzonych badań empirycznych”. Wsparcie rozwoju naukowego pracowników przez Uczelnię jest raczej doraźne, przyjmuje formę finansowania udziału w konferencjach na prośbę pracownika. W latach objętych oceną PKA nie zanotowano awansów naukowych pracowników Wydziału Nauk Stosowanych. Osoby prowadzące zajęcia na kierunku ekonomia są laureatami nagród i odznaczeń, m.in. Medalu Komisji Edukacji Narodowej, Medalu za Długoletnią Służbę oraz nagród Rektora za osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne.

Zarówno dorobek publikacyjny, zainteresowania naukowe nauczycieli akademickich na kierunku, jak również powiązania z praktyką biznesową świadczą o adekwatnym doborze kadry zarówno z punktu widzenia realizowanego na kierunku programu nauczania, jak i zakładanych efektów uczenia się.

Seminaria dyplomowe powiązane są z tematyką badań nauczycieli akademickich, jak również z praktycznym profilem kierunku, choć zdarzają się odstępstwa od tej reguły. W celu zapewnienia praktycznego charakteru prac dyplomowych seminaria dyplomowe prowadzą na ogół osoby z dorobkiem naukowym i odpowiednim doświadczeniem zawodowym.

Rekrutacja pracowników odbywa się na podstawie akceptacji złożonej przez kandydata na pracownika oferty zatrudnienia, oceny dorobku naukowego i doświadczenia dydaktycznego oraz

dorobku w działalności zawodowej związanej z kierunkiem studiów. Rekomendacji do zatrudnienia dokonuje Dziekan po zapoznaniu się z dokumentami przedstawionymi przez kandydata i ich analizą pod kątem potrzeb realizacji procesu dydaktycznego, prowadzenia badań naukowych oraz po ustaleniu w trakcie rozmowy kwalifikacyjnej możliwych płaszczyzn współpracy (prowadzenie badań naukowych, zajęć dydaktycznych). Uczelnia nie monitoruje aktywności publikacyjnej pracowników, definiując swoją specyfikę jako uczelnię zawodową skoncentrowaną na kształceniu praktycznym. Zespół oceniający rekomenduje motywowanie do rozwoju naukowego i monitorowanie dorobku naukowego kadry zatrudnionej na podstawowym miejscu pracy, co da podstawy do prowadzenia odpowiedniej polityki kadrowej wspierającej rozwój kadry niezbędnej do prowadzenia modułów związanych z dyscypliną naukową ekonomia i finanse i będzie spójne ze stosowanymi w Uczelni kryteriami doboru i oceny kadry akademickiej. Podstawami systemu motywacyjnego zatrudnionych są osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne oraz doświadczenie zawodowe. Warunkiem uzyskania przez pracownika badawczo-dydaktycznego pozytywnej oceny okresowej jest zdobycie łącznej oceny pozytywnej oraz minimalnej liczby punktów za działalność naukową i dydaktyczną. W ocenie okresowej uwzględnia się ocenę studentów. Wysoko oceniane jest prowadzenie zajęć zgodnie z najwyższymi standardami. Ocena dokonywana jest w oparciu o kwestionariusz oceny pracownika. Realizowana polityka kadrowa obejmuje zasady rozwiązywania konfliktów, a także reagowania na przypadki zagrożenia, naruszenia bezpieczeństwa lub dyskryminacji i przemocy wobec członków kadry prowadzącej kształcenie oraz formy pomocy ofiarom.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 4

Kryterium spełnione.

Uzasadnienie

Realizację programu studiów kierunku ekonomia zapewnia dorobek praktyczny, naukowy i kompetencje dydaktyczne osób prowadzących zajęcia na tym kierunku. Obsada zajęć jest prawidłowa i obejmuje 31 pracowników badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych. Są to zarówno nauczyciele akademicki zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy w uczelni jak i pracownicy zatrudnieni na podstawie umów cywilno-prawnych. Spośród osób zatrudnionych na podstawowym i dodatkowym miejscu pracy w Uczelni 3 pracowników posiada tytuł profesora, 2 stopień doktora habilitowanego, 11 stopień doktora i 6 tytuł zawodowy magistra. Osoby prowadzące zajęcia na kierunku ekonomia posiadają doświadczenia praktyczne, prowadzą własne badania naukowe. Kompetencje naukowo-dydaktyczne kadry znajdują również wyraz w dorobku publikacyjnym w zakresie monografii, podręczników akademickich, a także artykułów publikowanych w czasopiśmie z listy MNiSW. Kluczowym kryterium doboru pracowników jest doświadczenie praktyczne, dorobek publikacyjny, jak i zainteresowania naukowe oraz kompetencje dydaktyczne a w przypadku zajęć zdalnych kompetencje cyfrowe. Kompetencje naukowo-dydaktyczne kadry znajdują również wyraz w dorobku publikacyjnym w zakresie artykułów naukowych. Kluczowym kryterium doboru pracowników jest doświadczenie praktyczne, dorobek publikacyjny, jak i zainteresowania naukowe oraz kompetencje dydaktyczne a w przypadku zajęć zdalnych kompetencje cyfrowe. Obsada zajęć pozostaje w kompetencji Dziekana, który przy przydziale zajęć kieruje się przede wszystkim doświadczeniem praktycznym i dorobkiem naukowym poszczególnych pracowników jednostki oraz doświadczeniem dydaktycznym, co zapewnia nabywanie przez studentów umiejętności praktycznych. W celu zapewnienia praktycznego charakteru prac dyplomowych seminary dyplomowe prowadzą na ogół osoby z dorobkiem naukowym i odpowiednim doświadczeniem zawodowym, choć zdarzają się

odstępstwa od tej reguły. Obsada zajęć nie budzi zastrzeżeń. Obciążenia godzinowe, w tym nauczycieli zatrudnionych na podstawowym miejscu pracy, są zgodne z wymaganiami. Rekrutacja pracowników odbywa się na podstawie oceny dorobku naukowego i doświadczenia dydaktycznego oraz zawodowego. Aktywność publikacyjna pracowników nie podlega bieżącemu monitorowaniu. Ocena pracownika naukowo-dydaktycznego obejmuje weryfikację dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego oraz doświadczenia zawodowego i uwzględnia ocenę studentów.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak.

Zalecenia

Brak.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Baza dydaktyczna, naukowa, biblioteczna, a także rekreacyjno-kulturalna Uczelni mieści się w dwóch budynkach na terenie kampusu o łącznej powierzchni 19361 m². Zajęcia dla kierunku odbywają się w budynku A, w którym na powierzchni 18263 m² znajduje się m.in.: 5 sal wykładowych łącznie na 607 miejsc; 4 sale ćwiczeniowe łącznie na 172 miejsca; 2 pracownie informatyczne (45 miejsc); pracownia Centrum Symulacji Biznesu (24 miejsca); pracownia nauki języków obcych (50 miejsc); sala gimnastyczna (12 miejsc), a także biblioteka z czytelnią. Na terenie Uczelni studenci i pracownicy mają do dyspozycji miejsca do pracy z własnym komputerem, kserokopiarki, bar studencki, 188 miejsca parkingowe zewnętrzne i 15 miejsc na parkingu podziemnym oraz zadaszone miejsce dla jednośladów. Dodatkowo studenci studiów niestacjonarnych mogą korzystać z parkingu nieodległej szkoły podstawowej. Na korytarzach rozstawione są wygodne fotele i kanapy oraz dostępny automat z napojami. W budynku mieści się również miejsce zabaw dla dzieci oraz pokój dla „matki karmiącej”. Uczelnia posiada także dom akademicki o powierzchni ok. 600 m² z mieszkaniami 2 i 3 pokojowymi dla studentów oraz wykładowców. Sale i pracownie dydaktyczne są nowoczesne, wyposażone w środki multimedialne, a laboratoria komputerowe w stanowiska z pełnym oprogramowaniem i dostępem do internetu. Centrum Symulacji Biznesowej to zaaranżowane biuro typu Open Space wyposażone w 24 samodzielne stanowiska komputerowe oraz szafki na dokumenty tworzone przez studentów. Na komputerach zainstalowano oprogramowanie wykorzystywane w prowadzeniu działalności gospodarczej, kierowaniu przedsiębiorstwem, jednostką budżetową, w tym do przeprowadzania analizy sytuacji majątkowo - finansowej, tj.: pełny pakiet Office 365; pakiet Sage Symfonia (moduły: Finanse i rachunkowość, Kadry i płace, Mała Księgowość, Handel); pakiet WaPro ERP (moduły: Sprzedaż i magazyn, Finanse i księgowość, Księga podatkowa, Kadry i płace, Środki trwałe); pakiet Comarch Optima ERP (Biuro Rachunkowe, Księga Handlowa, Kasa i Bank, Obieg Dokumentów, Detal, Płace i Kadry, Środki Trwałe, Faktury, CMR, Analizy BI); program do obsługi baz danych MS SQL; program dla jednostek budżetowych "GROSZEK" (pakiety: Budżet win, Podatki win, Kszob win, JGU win, Rejestr win). Oprogramowanie wykorzystywane jest na takich przedmiotach, jak:

- *zastosowanie informatyki w rachunkowości* (Comarch Optima ERP: Biuro Rachunkowe, Księga Handlowa; Sage Symfonia: Finanse i rachunkowość, Mała Księgowość, Handel) oraz rachunkowość finansowa zaawansowana (Sage Symfonia: Finanse i rachunkowość; WaPro ERP: Mag, Fakir, Kaper) - specjalność: rachunkowość i podatki,
- do wyboru na kierunku: *zarządzanie należnościami, zarządzanie wierzytelnościami, strategię podatkowe* (WaPro ERP: Mag, Fakir); rozliczanie transakcji w handlu zagranicznym (Sage Symfonia: Handel, Finanse i rachunkowość), strategię podatkowe (WaPro ERP: Fakir, Kaper) oraz budżetowanie (program dla jednostek budżetowych GROSZEK: Budżet win, Podatki win, JGU win, Rejestr win).

Studenci mają zapewniony dostęp do pomieszczeń dydaktycznych oraz Centrum Symulacji Biznesowej poza godzinami zajęć po wcześniejszym zgłoszeniu zapotrzebowania do opiekuna pracowni lub dziekana wydziału, który zgłasza zapotrzebowanie do działu administracji. Mogą oni korzystać z urządzeń komputerowych oraz specjalistycznego oprogramowania jedynie w obecności i pod nadzorem pracownika odpowiedzialnego za pracownię (opiekuna pracowni lub pracownika wyznaczonego przez opiekuna). Studenci nie mają dostępu do oprogramowania poza Uczelnią – korzystają z bezpłatnych wersji demonstracyjnych (krótkoterminowych).

Rekomenduje się zapewnienie dostępu studentom do oprogramowania poza Uczelnią w ramach zajęć przewidzianych programem przedmiotu, dla którego oprogramowanie zostało przypisane. Jednocześnie rekomenduje się w sylabusach przedmiotów wskazanie na konkretne oprogramowanie wykorzystywane w trakcie zajęć, wymieniając nazwę i moduły. Studenci i pracownicy mają nieograniczony dostęp do ogólnodostępnej sieci bezprzewodowej na terenie Uczelni, a także do stanowisk komputerowych zlokalizowanych na korytarzach. Pomieszczenia dydaktyczne są nowoczesne i bardzo dobrze wyposażone. Liczba i wielkość sal dydaktycznych oraz ilość stanowisk w pracowniach jest dostosowana do liczby studentów i liczebności grup, co zapewnia studentom odpowiedni komfort korzystania, samodzielne wykonywanie czynności praktycznych, a także prawidłową realizację zajęć przez nauczycieli.

Biblioteka – zgodnie z udostępnionym sprawozdaniem GUS K-03 dysponuje powierzchnią użytkową 382 m²; 58 miejscami dla czytelników oraz 7 podłączonymi do Internetu stanowiskami komputerowymi (w tym: 3 dostosowanymi do potrzeb osób z niepełnosprawnościami z klawiaturami ze zintegrowanym touchpadem; 2 z zainstalowanym programem do czytania książek elektronicznych); 2 wydodrębnione stanowiska do podłączenia laptopa przewodem sieciowymi, a także miejsca do pracy z książkami i czasopismami. Użytkownicy biblioteki mają możliwość korzystania ze słuchawek z mikrofonem (7 sztuk) oraz drukowania i skanowania potrzebnych materiałów dydaktycznych. Biblioteka nie umożliwia korzystania z urządzeń kopiujących. Jest czynna od wtorku do soboty w godzinach 8.00 – 16.00) oraz w niedzielę w terminach zjazdów studiów niestacjonarnych (w godz. 8.00 – 16.00). Księgozbiór biblioteki na 31.12.2019 r. obejmował 26527 woluminów (w tym 143 czasopisma), w tym dedykowane dla ekonomii i finansów 1054 publikacje książkowe oraz 52 czasopisma (w tym 21 dostępne do skorzystania na miejscu - w czytelni) - m.in. z zakresu: ekonomii, przedsiębiorczości, finansów, rachunkowości, podatków, prawa. Ponadto biblioteka oferuje studentom i pracownikom:

- zbiory specjalne w postaci dokumentów elektronicznych (158 pozycji); 3523 zdigitalizowanych obiektów,
- zdalny dostęp do elektronicznych, pełnotekstowych baz danych: GOFIN Portal Podatkowo-Księgowy; Lex,

- w ramach ogólnopolskich licencji Wirtualnej Biblioteki Nauki - dostęp do międzynarodowych baz danych: Elsevier, Springer, Wiley, Nature Science oraz elektronicznych baz danych Scopus i Web of Science,
- w ramach projektów narodowych dostęp do elektronicznych baz danych ePNP; Ekonomia online, Nauka Polska, Google Scholar oraz e-Bibliotek: IBUK-Linbra; ACADEMICA (zbiory zgromadzone i zdigitalizowane przez Bibliotekę Narodową);
- możliwość korzystania z czytelni i wypożyczalnie 4 bibliotek w Siedlcach.

Na koniec 2019 roku w bibliotece zarejestrowanych było 633 użytkowników, z czego aktywnie wypożyczających czytelników było 401, w tym 356 studentów i 29 pracowników. W ciągu roku 2019 wypożyczono na zewnątrz 3198 pozycje księgozbioru oraz zbiorów specjalnych, na miejscu udostępniono 284 pozycje, a ze zbiorów elektronicznych pobrano 920 dokumentów (sprawozdanie GUS K-03). W trakcie weryfikacji w katalogu on-line biblioteki dostępności 30 pozycji literatury obowiązkowej i uzupełniającej z losowo wybranych sylabusów (m.in.: *mikroekonomia, ekonomia menedżerska, zarządzanie podatkami, przedsiębiorczość, wnioskowanie statystyczne, finanse i fundusze Unii Europejskiej*), stwierdzono:

- niedostępność 9 z 18 pozycji literatury obowiązkowej (J. Dietl, „Przedsiębiorczość”, WSB Nowy Sącz 2006; A. Koronowski, „Kwadratura euro”, Wydawnictwo A. Marszałek, 2013; B. R. Kuc, „Zarządzanie doskonałe”, Wyd. Oskar- Master of Biznes, Warszawa 2003; R. Lisowska, J. Ropega, „Współczesna przedsiębiorczość a rozwój małych i średnich firm”, UŁ, Łódź 2018; R. Lisowska, J. Ropega, „Przedsiębiorczość i zarządzanie w małej i średniej firmie. Teoria i praktyka”, UŁ, Łódź 2016; T. Piecuch, „Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne”, Beck 2010; M. Poszwa, „Zarządzanie podatkami w małej i średniej firmie”, Beck, Warszawa 2007; J. Sokołowski, „Zarządzanie przez podatki”, PWN, Warszawa 1995; J. Szlęzak-Matusiewicz, „Zarządzanie podatkami”, SGH, Warszawa 2008),
- niedostępność 5 z 12 pozycji literatury uzupełniającej (T. Gruszecki, „Współczesne teorie przedsiębiorstwa”, PWN, Warszawa 2002; J. Jóźwiak J, Podgórski, „Statystyka z komputerem”, PWE, Warszawa 1996; E. Nowak, „Matematyka i statystyka finansowa”, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 1994; W. Sadowski, „Statystyka dla ekonomistów”, PWSH, Warszawa 1995; O. E. Williamson., „Ekonomiczne instytucje kapitalizmu”, PWN, Warszawa 1998),
- liczne błędy w nazwiskach autorów (np. Dornbush zamiast Dornbusch; Lisowski zamiast Lisowska; Matuszewicz zamiast Matusiewicz, Marciniak zamiast Marciniuk), a także błędy w tytułach (np. J. Targalski, A. Francik, „Przedsiębiorczość i zarządzanie małą firmą”, Beck 2009 zamiast „Przedsiębiorczość i zarządzanie firmą”) oraz roku wydania (- lub + 1-2 lata), które utrudniają właściwą identyfikację pozycji.

W 2019 roku Uczelnia przeznaczyła na zakupy książek, czasopism, dokumentów elektronicznych, licencjonowanych zbiorów elektronicznych 14083 pln (sprawozdanie GUS K-03).

Uczelnia zapewnia zgodność infrastruktury dydaktycznej i bibliotecznej i zasad korzystania z niej z przepisami BHP. W pracowniach komputerowych oraz w salach dydaktycznych na tablicach informacyjnych zamieszczone są instrukcje BHP oraz regulaminy korzystania z pracowni. Uczelnia posiada instrukcję postępowania w sytuacjach awarii lub zdarzeń potencjalnie zagrażających zdrowiu i życiu (Zarządzenie Rektora nr 27/2017 z dnia 13 lipca 2017 roku)

Infrastruktura Uczelni dostosowana jest w pełni do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Posiada podjazdy (pochylnie), platformę na klatce schodowej, odpowiednich rozmiarów drzwi do budynku oraz do biblioteki, dwie windy, stanowiska komputerowe, toalety z wszystkimi

udogodnieniami, miejsca parkingowe bezpośrednio przed wejściem głównym do budynku. Biblioteka przystosowana jest do obsługi osób z niepełnosprawnościami ruchowymi, poruszających się na wózkach inwalidzkich, nie posiada natomiast udogodnień dla użytkowników niewidzących i słabowidzących.

Uczelnia do marca 2020 roku nie prowadziła zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Od marca w związku z koniecznością organizacji kształcenia zdalnego i zapewnienia komunikacji ze studentami, Uczelnia zaczęła prowadzić zajęcia z wykorzystaniem platformy komunikacyjnej Microsoft Teams. Zorganizowano zespół ds. wdrażania platformy, który zorganizował szkolenia w tym zakresie zarówno dla wykładowców, jak i studentów. Wszelkie informacje o systemie, kursy on-line w zakresie jego obsługi, instrukcje użytkowania zostały udostępnione wykładowcom oraz studentom. Wykładowcom oraz studentom, którzy nie dysponują własnym sprzętem spełniającym określone wymagania, czy warunkami lokalowymi umożliwiono korzystanie z infrastruktury (wyposażonych odpowiednio sal dydaktycznych) Uczelni, z zachowaniem reżimów sanitarnych lub wypożyczenie laptopów wyposażonych w głośniki i kamery oraz z zainstalowanym oprogramowaniem MS Teams. W trakcie zajęć, dział dydaktyki oraz dział IT pełnią dyżury w celu sprawnego rozwiązywania wszelkich problemów technicznych w zakresie zdalnego kształcenia.

Na Uczelni monitorowanie, ocena i doskonalenie bazy dydaktycznej ma charakter ciągły, a w procesie uczestniczą pracownicy i studenci. Mają oni możliwość zgłaszania władzom Uczelni swoich uwag i propozycji odnośnie do infrastruktury i zasobów biblioteki drogą oficjalną poprzez swoich przedstawicieli w Senacie, bezpośrednio na spotkaniach z władzami, także wysyłając je pocztą elektroniczną, a w przypadku studentów dodatkowo poprzez parlament studencki. Ocena infrastruktury dokonywana jest przez nauczycieli w anonimowych ankietach dotyczących oceny Uczelni, a w przypadku studentów w anonimowych ankietach dotyczących oceny nauczycieli i procesu kształcenia. Dodatkowo poprzez skrzynkę skarg i wniosków. Wszystkie uwagi i propozycje są analizowane przez Uczelnianą Komisję ds. Jakości Kształcenia (UK ds. JK). Ocena infrastruktury dydaktycznej oraz zasobów bibliotecznych jest elementem przygotowywanego przez UK ds. JK Raportu z oceny jakości kształcenia po zakończeniu każdego roku akademickiego. Wszelkie uwagi przekazywane są do kierowników działów, których dotyczą, a realizacja zaleceń weryfikowana w kolejnym roku. Za realizację działań naprawczych i modernizacyjnych dotyczących infrastruktury odpowiada kanclerz i kierownik ds. administracyjnych. Przed rozpoczęciem zajęć technicy z Działu IT sprawdzają sprawność komputerów i działanie oprogramowania. Technicy pełnią dyżury podczas trwania zajęć i na bieżąco reagują na potrzeby pracowników i studentów. Okresowo komputery wymieniane są na nowe jednostki, a oprogramowanie aktualizowane. Zgodnie z deklaracjami na bieżąco aktualizowane są zasoby biblioteczne, a w pierwszej kolejności dokonywane są zakupy książek i czasopism wskazanych w sylabusach do przedmiotów. Weryfikacja dostępności 30 pozycji literatury obowiązkowej i uzupełniającej z losowo wybranych sylabusów ujawniła wiele braków, co wskazuje na ograniczoną skuteczność sposobu monitorowania i przeglądu zbiorów bibliotecznych. Rekomenduje się zweryfikowanie dotychczasowego trybu aktualizowania zbiorów oraz uzupełnienie literatury o pozycje zalecane w sylabusach.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 5

Kryterium spełnione.

Uzasadnienie

I Infrastruktura dydaktyczna, naukowa i biblioteczna są zgodne z potrzebami procesu nauczania na profilu praktycznym i dostosowane do liczby studentów oraz liczebności grup, nowoczesne, umożliwiają prawidłową realizację zajęć i osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się. Uczelnia stworzyła warunki studentom z niepełnosprawnościami, a także studiującym matkom mającym małe dzieci. Zasoby biblioteczne, informacyjne i edukacyjne są zasadniczo zgodne z potrzebami procesu nauczania i uczenia się na kierunku. Weryfikacja zalecanych pozycji z losowo wybranych sylabusów ujawniła braki w zakresie literatury obowiązkowej i uzupełniającej. Infrastruktura dydaktyczna, biblioteczna i informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, środki i pomoce dydaktyczne, zasoby biblioteczne, informacyjne, edukacyjne są monitorowane przy zaangażowaniu studentów i pracowników.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak.

Zalecenia

Brak.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym realizowana przez Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa jest w przypadku wizytowanego kierunku prowadzona w skali całego Wydziału Nauk Stosowanych. Na uczelni od 2013 roku funkcjonuje Rada Konsultacyjna. Jest ona organem doradczym i wspierającym działania Uczelni oraz stanowić ma forum wymiany myśli i doświadczeń środowiska akademickiego i otoczenia społeczno-gospodarczego. W związku ze zmianą w 2019 roku Statutu Uczelni wprowadzono modyfikacje w funkcjonowaniu Rady Konsultacyjnej oraz w czerwcu 2020 roku uchwalono jej regulamin. Zgodnie z treścią regulaminu w skład Rady Konsultacyjnej mogą wchodzić przedstawiciele różnych typów podmiotów tj.:

- organów państwowych,
- organów samorządu terytorialnego i zawodowego,
- instytucji i stowarzyszeń naukowych, zawodowych oraz twórczych,
- organizacji pracodawców oraz organizacji samorządu gospodarczego,
- przedsiębiorców i instytucji finansowych oraz innych podmiotów.

Struktura współpracujących podmiotów jest bardzo zróżnicowana i zgodna z założeniami regulaminu. Spotkania Rady Konsultacyjnej mają odbywać się nie rzadziej niż raz w semestrze. W regulaminie określono górny limit członków Rady Konsultacyjnej, który wynosi piętnastu członków. W tym z urzędu do Rady wchodzi rektor oraz kanclerz. Obecnie Rada liczy łącznie 9 członków. W tym jeden reprezentuje organizację pracodawców, jeden instytucję rynku pracy, dwóch podmioty z branży medycznej, również dwóch członków reprezentuje podmioty z branży budowlanej, a jeden z bankowości.

W przypadku ocenianego kierunku studenci i absolwenci mogą znaleźć zatrudnienie zgodne z kwalifikacjami w każdym z tego typu podmiotów. Efektywność realizacji niektórych zadań przez Radę

zarówno ze względu na zróżnicowanie branż, jak i typ stanowisk członków (prezesi, członkowie zarządu, dyrektorzy regionalni) nie jest jeszcze znana. Należy jednak zaznaczyć, że relatywnie niewielki udział mają w niej osoby, które mogą przekazać merytoryczne informacje zwrotne odnoszące się do kierunku ekonomia i opiniowania: dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy; realizowanego programu studiów; kształtowania struktury kwalifikacji absolwenta, określania efektów uczenia się i sposobów ich weryfikacji na prowadzonych kierunkach studiów. Rekomenduje się włączenie do rady (albo do procesu konsultacji w/w elementów kształcenia) osób, których związek z kierunkiem ekonomia jest jednoznaczny. Jeśli zatem chodzi o rodzaj, zakres i zasięg działalności instytucji otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawców, z którymi uczelnia współpracuje w zakresie projektowania i realizacji programu studiów na kierunku ekonomia, można stwierdzić, że skład Rady jest zgodny z koncepcją i celami kształcenia. Wynika to z faktu, że cele kształcenia odnoszą się do kształcenia na potrzeby lokalnego rynku pracy, w tym z uwzględnieniem podziału na ekonomikę podmiotów gospodarczych oraz jednostek sektora samorządowego oraz publicznego. Jeśli jednak chodzi o wsparcie doradcze przedstawicieli Rady Konsultacyjnej w odniesieniu do obszarów działalności zawodowej czy gospodarczej oraz zawodowego rynku pracy właściwych dla ocenianego kierunku, to należy uznać, że skład ten może być niewystarczający. Ponieważ jednak Rada w tym składzie i na podstawie obowiązującego regulaminu funkcjonuje od czerwca 2020 roku, jej efektywność jeszcze nie jest znana. Rekomenduje się zatem rozszerzenie składu Rady Konsultacyjnej o członków reprezentujących inne podmioty związane ze specjalnościami prowadzonymi na kierunku ekonomia.

Przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego, którzy uczestniczyli w spotkaniu z zespołem oceniającym wskazywali na pragmatyczne przesłanki decyzyjne dotyczące nawiązania współpracy. Były one związane z brakami odpowiednio wykwalifikowanych pracowników na lokalnym rynku pracy. Przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego wskazywali na silne strony uczelni związane z prowadzeniem i rozwijaniem współpracy. Dotyczą one otwartości na opinie, pomysły, a także elastyczności i sprawności w realizacji działań. Uczelnia od kilku lat prowadzi współpracę z różnymi podmiotami reprezentującymi otoczenie społeczno-gospodarcze nie tylko w ramach funkcjonowania Rady Konsultacyjnej. Dowodzą tego zarówno podpisane porozumienia, jak i realizowane działania związane m.in. z realizacją takich form współpracy jak:

- konsultowanie programów kształcenia;
- organizacja praktyk;
- organizacja wizyt studyjnych;
- realizacja prac dyplomowych w ramach dedykowanej formy praktyk (praktyki zawodowe dyplomowe);
- udział przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego w prowadzeniu zajęć.

Ponadto, w ramach swojej tzw. "trzeciej misji" związanej z działalnością na rzecz społeczności lokalnej uczelnia sprawuje patronat naukowo-dydaktyczny nad dwoma zespołami szkół ekonomicznych (w Siedlcach i w Międzyrzeczu Podlaskim). Innym przykładem jest organizacja przez kilkanaście lat konkursów wiedzy ekonomicznej. We współpracy z partnerami społecznymi uczelnia organizuje również "Forum Młodych - Przedsiębiorcza Polska Wschodnia".

Na ocenianym kierunku nie są prowadzone okresowe przeglądy współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w odniesieniu do programu studiów, obejmujące ocenę poprawności doboru instytucji współpracujących, skuteczności form współpracy i wpływu jej rezultatów na program studiów i doskonalenie jego realizacji, osiąganie przez studentów efektów uczenia się i losy absolwentów.

Rekomenduje się wprowadzenie nowych zasad i regulacji dotyczących funkcjonowania Rady Konsultacyjnej oraz przygotowywana nowa strategia rozwoju Uczelni powinny uwzględniać ewaluację współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w odniesieniu do form współpracy, współpracujących podmiotów oraz celów strategicznych uczelni związanych ze współpracą z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Rozwiązanie to musi umożliwiać przekładanie się na użyteczne wnioski umożliwiające wykorzystywanie ich do rozwoju i doskonalenia tej współpracy, a w konsekwencji programu studiów.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 6

Kryterium spełnione.

Uzasadnienie

Mając na względzie zarówno specyfikę regionu, jak i samej uczelni oraz w odniesieniu do koncepcji kształcenia i programu kształcenia wdrożonego w roku akademickim 2020/2021 można pozytywnie ocenić zakres, formy i jakość współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym prowadzonym przez Uczelnię w ramach ocenianego kierunku. Rodzaj, zakres i zasięg działalności instytucji otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawców, z którymi Uczelnia współpracuje w zakresie projektowania i realizacji programu studiów jest zgodny z koncepcją i celami kształcenia na ocenianym kierunku. Choć pożądane jest rozszerzenie współpracy o dodatkowe podmioty, których działalność wpisuje się bezpośrednio w obszary działalności zawodowej i zawodowego rynku pracy właściwy dla kierunku ekonomia. Współpraca z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym z pracodawcami ma charakter stały i przybiera zróżnicowane formy. Formy te są adekwatnie do celów kształcenia i potrzeb wynikających z realizacji programu studiów oraz osiągania przez studentów efektów uczenia się. Na ocenianym kierunku nie są prowadzone okresowe przeglądy współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z pracodawcami, w odniesieniu do programu studiów. Ocena poprawności doboru instytucji współpracujących, skuteczności form współpracy i wpływu jej rezultatów na program studiów i doskonalenie jego realizacji, osiąganie przez studentów efektów uczenia się i losy absolwentów, a wyniki tych przeglądów nie są objęte żadnym systemowym rozwiązaniem wpisującym się w SZJK. W konsekwencji współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym nie jest prowadzona w sposób zaplanowany z uwzględnieniem celów zmierzających do poprawy jakości kształcenia na kierunku. Brak systemowych rozwiązań w tym zakresie skutkować może brakiem zobiektywizowanych przesłanek decyzyjnych związanych z rozwojem kierunku i programu kształcenia.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak.

Zalecenia

Brak.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

Umiędzynarodowienie procesu kształcenia jest zgodne z koncepcją i celami kształcenia. Na uczelni prowadzone są zajęcia z 3 języków: angielskiego, rosyjskiego i niemieckiego. Na kierunku prowadzone są wykłady w języku angielskim, głównie w ramach warsztatów z praktykami.

Uczelnia oferuje studentom, kadrze dydaktycznej i administracyjnej szereg aktywności w ramach międzynarodowych programów Erasmus+. Aktualnie Uczelnia ma podpisane 11 umów z uczelniami partnerskimi dotyczące wymiany pracowników naukowych, studentów i pracowników nie będących nauczycielami (Bułgaria - 2, Chorwacja, Estonia, Hiszpania, Litwa, Łotwa, Portugalia – 2, Turcja, Włochy), z tego dla kierunku ekonomia dedykowana jest oferta 5 uczelni zagranicznych (Bułgaria - 2, Chorwacja, Portugalia, Włochy).

W ramach umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku w latach 2017-2020:

- z wyjazdu w ramach programu Erasmus+ skorzystała 1 studentka (Chorwacja),
- Z wyjazdu w celach szkoleniowych skorzystał 1 pracownik naukowo-dydaktyczny (Budapeszt),
- 1 pracownik zagranicznej uczelni w ramach programu Erasmus+ wygłosił wykłady w języku angielskim dla studentów kierunku ekonomia pt. „Fundamental of Business Administration” oraz „Operation Management”,
- 3 wykładowców wzięło aktywny udział (z prezentacjami) w międzynarodowym webinarium zorganizowanym przez Uczelnię,
- 1 wykładowca (afiliacja Uczelni) jest redaktorem zagranicznego czasopisma „FIRMS’s International Journal of Economics and Management Studies”, Jaipur, India. (do końca 2020 roku wydany został 1 numer czasopisma, w lipcu 2019 roku)

Pracownicy (afiliacja Uczelni) i studenci kierunku ekonomia w latach 2017-2020 nie byli zaangażowani w realizację międzynarodowych projektów badawczych, dydaktycznych czy rozwojowych, a także nie opublikowali artykułów w językach obcych (przedstawiony wykaz publikacji zawiera artykuły wykładowców Uczelni, ale z afiliacjami innych uczelni, m.in.: Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego czy Tallinn University of Technology). Uczelni podjęła działania w kierunku rekrutowania studentów z Haiti m.in.: na Wydziale Nauk Stosowanych, które zostały opóźnione przez pandemię. Przed rozpoczęciem przez nich studiów w języku polskim, Uczelnia planuje zorganizowanie rocznego kursu języka polskiego. W opinii nauczycieli akademickich i studentów, Uczelnia stwarza dobre możliwości rozwoju międzynarodowej aktywności, m.in.: przez dofinansowanie udziału w konferencjach i publikacji artykułów, wsparcie koordynatora w organizacji wyjazdu, spotkania informacyjne. Jako powód niskiej aktywności studentów, Uczelnia wskazała na pracę ich zawodową (studia niestacjonarne).

Sprawami umiędzynarodowienia na kierunku ekonomia – w zakresie kontaktu, wymiany informacji, terminów, zawierania oraz monitorowania umów o współpracy i wymianie międzynarodowej - zajmuje się koordynator programu Erasmus+ przy wsparciu pełnomocnika rektora ds. cudzoziemców. Ocena stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia dokonywana jest w ramach oceny jakości kształcenia, po zakończeniu każdego roku akademickiego przez UK ds. JK, a jej wyniki znajdują wyraz w raporcie, który jest zatwierdzany przez Senat, a następnie podawany do publicznej wiadomości. W ostatnim dostępnym raporcie („Sprawozdanie z oceny jakości kształcenia w Collegium Mazovia

Innowacyjnej Szkole Wyższej za rok akademicki 2018/2019”) informacja na temat umiędzynarodowienia jest bardzo syntetyczna; skupiona na mobilności studentów i pracowników; nie zawiera informacji dotyczących innych form umiędzynarodowienia czy podejmowanych i planowanych krokach w celu podniesienia jego poziomu.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 7

Kryterium spełnione częściowo.

Uzasadnienie

Poziom umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku ekonomia nie jest zbyt wysoki. W 2008 roku zespół oceniający PKA zwrócił uwagę na niski stopień internacjonalizacji kształcenia, jednak Uczelnia nie podjęła kroków w celu zmiany tego stanu. Po kolejnej wizytacji PKA (Raport z wizytacji z 2015 roku), Uczelnia podjęła współpracę międzynarodową w ramach programu Erasmus+ z 5 uczelniami oferującymi studia na kierunku ekonomia. Stwarzane przez Uczelnię warunki do rozwoju międzynarodowej aktywności związanej z kształceniem na kierunku dla nauczycieli akademickich i studentów, a także podejmowane w tym zakresie działania cechuje niska skuteczność, która znajduje odzwierciedlenie w:

1. niewielkiej mobilności międzynarodowej pracowników i studentów kierunku (w latach 2017-2020: 1 studentka i 1 pracownik kierunku skorzystali z możliwości wymiany oraz 1 pracownik zagranicznej uczelni wygłosił wykłady dla studentów kierunku),
2. znikomym udziale nauczycieli akademickich na kierunku w międzynarodowym transferze wiedzy (nie są zaangażowani w międzynarodowe projekty badawcze, dydaktyczne, rozwojowe, a ich uczestnictwo z referatem w krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych o zasięgu międzynarodowym jest bardzo skromne, podobnie aktywność publikacyjna w językach obcych),
3. braku zaangażowania studentów w działania w zakresie transferu wiedzy.

Umiędzynarodowienie kształcenia podlega okresowym ocenom w ramach oceny jakości kształcenia, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących (niestety mało skutecznych).

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak.

Zalecenia

1. Zaleca się podjęcie działań w celu intensyfikacji kontaktów pracowników i studentów kierunku z partnerami zagranicznymi w obszarze dydaktycznym, rozwojowym i badawczym.
2. Zaleca się podjęcie działań zachęcających studentów oraz pracowników Uczelni do większej mobilności międzynarodowej.
3. Zaleca się podjęcie działań zachęcających pracowników do aktywniejszego udziału w międzynarodowym transferze wiedzy m.in. przygotowaniu referatów na międzynarodowe konferencje naukowe krajowe i zagraniczne międzynarodowych projektach dydaktycznych, rozwojowych i badawczych; przygotowaniu i publikowaniu artykułów naukowych w językach obcych i czasopismach o zasięgu międzynarodowym.
4. Zaleca się podjęcie działań zachęcających studentów do aktywnego angażowania się w działania w zakresie transferu wiedzy.

5. Zaleca się podjęcie działań projakościowych zapobiegających występowaniu nieprawidłowości, które stały się podstawą do sformułowania powyższych zaleceń.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

Uczelnia zapewnia dostęp do różnorodnych form wsparcia studentów w trakcie studiów, a funkcjonowanie poszczególnych jednostek organizacyjnych oraz zaangażowanie pracowników Wydziału Nauk Stosowanych zapewnia odpowiednią opiekę w procesie kształcenia oraz motywuje studentów do osiągania efektów uczenia się. System wsparcia jest dostosowany do potrzeb różnych grup studentów, co znajduje swoje odzwierciedlenie także w obowiązujących na Uczelni regulaminach i procedurach. Opieka nad studentami ukierunkowana jest na rozwój zawodowy oraz wsparciu przy wejściu na rynek pracy, co jest właściwe dla kierunku o profilu praktycznym.

Na Uczelni funkcjonuje Biuro Karier, które wszechstronnie wspiera studentów w rozwoju zawodowym oraz przy wchodzeniu na rynek pracy. Współpraca z Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości przyczyniła się do realizacji wartościowych projektów, w których studenci mogli skorzystać m.in. z zajęć wyrównawczych z kluczowych przedmiotów, indywidualnych konsultacji specjalistycznych, doradztwa zawodowego, różnorodnych szkoleń zwiększających kompetencje zawodowe oraz płatnych staży. Biuro Karier odpowiedzialne jest także za prowadzenie bazy ofert praktyk i staży, oferując studentom pomoc w znalezieniu odpowiedniego miejsca na odbycie obowiązkowej praktyki zawodowej. Dzięki działaniom podejmowanym na Uczelni w ramach aktualnie realizowanych projektów Zintegrowany program Collegium Mazovia oraz Kompleksowy program wsparcia jakości kształcenia i zarządzania Collegium Mazovia studenci uzyskali nowe możliwości rozwoju zawodowego oraz zdobywania umiejętności praktycznych. Realizowane są dodatkowe zajęcia z pracodawcami dla studentów, a także wizyty studyjne oraz programy stażowe. Nauczyciele akademicki biorą udział w szkoleniach ukierunkowanych na wyposażanie studentów w umiejętności praktyczne, a sami studenci mają możliwość wzięcia udziału w dodatkowych, certyfikowanych szkoleniach tematycznych takich jak: Systemy prezentacji informacji w biznesie, Outsourcing i offshoring w kontekście pozyskiwania inwestorów do gmin, Standardy księgowości komputerowej z wykorzystaniem programu Comarch ERP Optima oraz Techniki sprzedaży. Ponadto w ramach podjętej przez Uczelnię współpracy zewnętrznej studenci mają możliwość brania udziału w spotkaniach z przedstawicielami takich organizacji jak Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Związek Banków Polskich, a także innych organizacji zawodowych i branżowych, dzięki którym mają kontakt z aktualnymi rozwiązaniami praktycznymi związanymi z kierunkiem studiów. Całość podejmowanych przez Uczelnię działań w zakresie wsparcia w rozwoju zawodowym ocenia się pozytywnie, należy docenić przede wszystkim liczne możliwości, jakie zapewnia studentom Uczelnia w ramach podnoszenia kompetencji zawodowych studentów. Należy przy tym podkreślić, że rozwiązania proponowane przez Uczelnię odnoszą się do aktualnej praktyki zawodowej odpowiadającej potrzebom studentów kierunku ekonomia, co widoczne jest m.in. w podjętej współpracy z licznymi podmiotami i instytucjami zajmującymi się zagadnieniami z zakresu ekonomii. Wsparcie i opiekę dydaktyczną zapewniają nauczyciele akademicki, którzy indywidualnie podchodzą do potrzeb studentów oraz motywują ich do osiągania efektów uczenia się poprzez realizację angażujących w zajęcia metod kształcenia. Prowadzący zajęcia informują studentów na pierwszych zajęciach o założeniach i celach przedmiotu, formach realizacji zajęć dydaktycznych, efektach uczenia się,

sposobach ich weryfikacji oraz elementach i wagach mających wpływ na ocenę końcową. Studenci zapoznawani są także z tematyką zajęć oraz literaturą podstawową i uzupełniającą. Terminy egzaminów i zaliczeń ustalane są przez nauczycieli po konsultacji ze studentami pod koniec semestru. Prowadzący są dostępni dla studentów także poza godzinami zajęć, podczas konsultacji, których terminy są opublikowane w uczelnianej platformie elektronicznej Wirtualna Dziekanat Wykładowcy udostępniają studentom materiały dydaktyczne przy wykorzystaniu poczty elektronicznej oraz platformy Microsoft Teams.

Za bieżącą pomoc studentom w trakcie studiów odpowiedzialni są pracownicy Działu Spraw Studenckich. Także władze Wydziału mają stały kontakt ze studentami i są dostępne podczas dyżurów, na których istnieje możliwość zgłaszania uwag oraz skorzystania z indywidualnej pomocy. Dla studentów pierwszego roku organizowane są spotkania z pracownikami Wydziału, podczas których przekazywane są informacje na temat funkcjonowania Uczelni oraz odbywają się szkolenia z zakresu bezpieczeństwa oraz obsługi uczelnianych platform elektronicznych. Studenci mają także możliwość zapoznania się z ofertą wyjazdów międzynarodowych oraz procedurami związanymi z ubieganiem się o pomoc materialną.

Za wsparcie administracyjne studentów odpowiada Dział Spraw Studenckich przy wsparciu systemu informatycznego E-student, na który składają się indywidualne konto dydaktyczne oraz Wirtualny Dziekanat. Elektroniczne wsparcie administracyjne daje możliwość studentom przeglądania ocen i informacji na temat zaliczeń, wypełniania ankiet, uzyskiwania informacji o płatnościach i stypendiach, sprawdzania harmonogramów oraz planów studiów oraz dostęp do aktualności i komunikatów przekazywanych od Uczelni. Studenci pozytywnie odnoszą się do kompetencji posiadanych przez pracowników naukowo-dydaktycznych Uczelni oraz Działu Spraw Studenckich, którzy świadczą odpowiednią pomoc dostosowaną do potrzeb studentów.

Studenci mogą korzystać ze świadczeń pomocy materialnej w postaci stypendium socjalnego, stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych, stypendium rektora dla najlepszych studentów oraz zapomogi. O przyznanie stypendium studenci mogą ubiegać się na podstawie wniosku złożonego w sekretariacie. Wzory wniosków, wymagania, dodatkowe informacje oraz regulamin świadczeń są dostępne dla każdego zainteresowanego na stronie internetowej Uczelni. Wszelkiego wsparcia w tym zakresie udzielają pracownicy Działu Spraw Studenckich. Przy przyznawaniu stypendium rektora dla najlepszych studentów uwzględniane są średnia ocen, osiągnięcia w obszarze naukowym, artystycznym oraz wysokie wyniki w osiągnięciach sportowych. W podział środków na świadczenia pomocy materialnej zaangażowani są członkowie samorządu studenckiego. Studenci pozytywnie wypowiadali się na temat funkcjonowania systemu pomocy materialnej na Uczelni.

Studenci mają możliwość realizacji Indywidualnego Toku Studiów. W ramach ITS Dziekanat przydziela opiekuna naukowego spośród nauczycieli akademickich posiadających co najmniej stopień naukowy doktora. Opiekun w porozumieniu ze studentem opracowuje szczegółowy roczny program studiów zapewniając studentowi szczególną opiekę dydaktyczną i naukową oraz indywidualny dobór treści i form kształcenia, które prowadzą do uzyskania kierunkowych efektów uczenia się. Opiekun pełni także funkcję kontrolną i doradczą w zakresie realizacji programu. Kolejną z dostępnych możliwości indywidualizacji procesu kształcenia jest realizacja przez studenta Indywidualnego Rozkładu Zajęć, który powstał z myślą o osobach studiujących na dwóch lub więcej kierunkach studiów w Uczelni macierzystej lub innej, studiują wybrane przedmioty na innych kierunkach studiów lub specjalnościach, samotnie wychowują dzieci w wieku do 13 lat, są niepełnosprawni, są w trudnej sytuacji zdrowotnej lub rodzinnej. Indywidualny Rozkład Zajęć polega na ustaleniu indywidualnych terminów realizacji obowiązków dydaktycznych wynikających z planu studiów i programu studiów,

który prowadzi do uzyskania kierunkowych efektów uczenia się. Okres indywidualnej organizacji studiów ustala dziekan. Powyższe możliwości są dostosowane do potrzeb różnych grup studentów i umożliwiają uczestniczenie w procesie uczenia się niezależnie od sytuacji życiowej, w jakiej się znajdują. Zasady ubiegania się i realizacji Indywidualnego Toku Studiów oraz Indywidualnego Rozkładu Zajęć zostały szczegółowo opisane w Regulaminie Studiów. Pomimo zapewnianych odpowiednich procedur w zakresie indywidualizacji procesu uczenia się, studenci kierunku ekonomia nie korzystają z dostępnych możliwości. Rekomenduje się szersze informowanie studentów na temat korzyści oraz wymagań związanych z realizacją Indywidualnego Toku Studiów oraz Indywidualnego Rozkładu Zajęć.

Za wsparcie osób z niepełnosprawnościami na Uczelni odpowiada Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Pełnomocnik Rektora ds. Studentów Niepełnosprawnych. Studenci mogą liczyć na szerokie wsparcie umożliwiające skuteczne realizowanie programu studiów. Do każdego studenta stosuje się indywidualne podejście i na jego prośbę istnieje możliwość dopasowania treści i metod kształcenia do jego potrzeb. Studenci niepełnosprawni mogą ubiegać się o Indywidualną Organizację Studiów. Uczelnia daje także możliwość pomocy asystenta dla studentów z niepełnosprawnościami podczas zajęć dydaktycznych, zaliczeń oraz egzaminów. Baza dydaktyczna Uczelni jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Uczelnia przeprowadziła zmiany architektoniczne służące ułatwieniu komunikacji osób z niesprawnością ruchową: zamontowano platformę schodową oraz windę, przebudowano toalety. W razie potrzeby studenci mogą także korzystać z wypożyczalni sprzętu specjalistycznego.

Na Uczelni funkcjonuje Parlament Studencki, w którym zasiadają przedstawiciele studentów różnych kierunków studiów. Członkowie Samorządu Studenckiego zasiadają w Senacie, Komisji Stypendialnej i Odwoławczej Komisji Stypendialnej, Komisji Dyscyplinarnej i Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej. Samorząd Studencki otrzymuje odpowiednie wsparcie od Uczelni przy organizacji różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych, integracyjnych i innych na rzecz społeczności akademickiej. Uczelnia zapewnia odpowiednie możliwości w zakresie organizacji wśród studentów wyborów przedstawicieli do organów samorządu studenckiego. Zdarzają się sytuacje, w których studenci, którzy jednocześnie są zatrudnieni na uczelni, pełnią funkcje w organach samorządu studenckiego.

Studenci mają także możliwość rozwijania swoich zainteresowań naukowych w ramach działalności kół naukowych, których członkowie mają możliwość organizacji i uczestniczenia w warsztatach, szkoleniach, konferencjach naukowych, debatach i seminariach. Na Wydziale Nauk Stosowanych działało Studenckie Koło Giełdowe Profit, które zawiesiło swoją działalność w związku z zawieszeniem zajęć na uczelniach. Obecnie trwają starania nad reaktywacją działalności koła naukowego i zaangażowania nowych członków. Studenci doceniają także zaangażowanie uczelni w zakresie rozwijania dodatkowych aktywności studentów, co jest widoczne m.in. zakresie promowania działalności zewnętrznych podmiotów związanych z kulturą i sportem, a także wspieraniu inicjatyw społeczności studenckiej związanych z promowaniem kultury i przedsiębiorczości.

Uczelnia prowadzi szereg działań informacyjnych i edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa studentów, przeciwdziałania dyskryminacji i przemocy, zasad reagowania w przypadku zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa, jak również pomocy jej ofiarom. Działania te są prowadzone samodzielnie oraz we współpracy z Policją i administracją samorządową. W Collegium Mazovia obowiązują zasady przeciwdziałania dyskryminacji, mobbingowi, molestowaniu i korupcji, które zostały przyjęte na posiedzeniu Senatu. Zapewnione zostały także właściwe procedury w zakresie zgłaszania i rozpatrywania skarg i wniosków. Skargi lub wnioski są rozpatrywane bez zbędnej zwłoki. Studenci mogą także wypowiadać na temat prowadzenia zajęć przez nauczycieli akademickich oraz

obsługi administracyjnej w ramach funkcjonującej ankietyzacji. Uczelnia na bieżąco monitoruje oraz dokonuje przeglądu systemu wsparcia studentów. Opinie na temat funkcjonowania systemu oraz potrzeb studentów w tym zakresie są uzyskiwane od studentów podczas spotkań z pracownikami Uczelni oraz poprzez przeprowadzaną ankietyzację. Bieżące informacje na temat potrzeb w ramach systemu wsparcia studentów przekazywane są władzom Uczelni przez członków Parlamentu Studenckiego.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 8

Kryterium spełnione.

Uzasadnienie

Studenci kierunku ekonomia w trakcie studiów mogą liczyć na odpowiednie wsparcie ze strony Uczelni, które jest dostosowane do zróżnicowanych potrzeb wszystkich grup studiujących osób. Wszelkie wsparcie formalne i nieformalne umożliwia rozwój społeczny, naukowy i zawodowy, a widoczne mechanizmy motywujące zachęcają studentów do osiągnięcia efektów uczenia się. Funkcjonujące jednostki organizacyjne na Uczelni zapewniają odpowiednią opiekę poszczególnym grupom studentów, w tym studentom pracującym i wychowującym dzieci, studentom uzyskującym bardzo dobre wyniki w nauce oraz znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej oraz studentom z niepełnosprawnościami. Studenci mają możliwość zgłaszania skarg i wniosków, Uczelnia dba o ich bezpieczeństwo oraz przeciwdziała wszelkim formom dyskryminacji i przemocy. Studenci mają zapewnioną możliwość brania udziału w działaniach doskonalących system wsparcia, opieki i motywowania.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak.

Zalecenia

Brak.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 9

Publiczny dostęp do informacji zapewniony jest na stronie internetowej Uczelni oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Treści na stronie zostały podzielone na zakładki, które dają dostęp do informacji o Uczelni, ofercie edukacyjnej, studiach podyplomowych i szkoleniach, informacji o zapisach, aktualnych wydarzeniach na Uczelni oraz informacji ważnych z perspektywy studentów, w tym tych związanych z organizacją procesu nauczania i uczenia się, zasad dyplomowania oraz warunkami studiowania oraz wsparciem w procesie uczenia się. Wygląd strony internetowej jest przejrzysty, nawigacja nie sprawia trudności, a wyszukiwanie potrzebnych informacji jest szybkie i intuicyjne. Strona internetowa jest dostępna w językach obcych: angielskim, rosyjskim i ukraińskim. Strona nie posiada udogodnień do przeglądania dla osób z niepełnosprawnościami, wyświetla się poprawnie na urządzeniach mobilnych. W Biuletynie Informacji Publicznej znajdują się ważne z perspektywy studentów, obowiązujące na Uczelni akty prawne oraz program studiów. W

opublikowanych dokumentach można znaleźć także niezbędne informacje na temat zasad związanych z weryfikacją i ocenianiem efektów uczenia się oraz uznawania efektów uczenia się uzyskanych w systemie szkolnictwa wyższego. Sylabusy poszczególnych przedmiotów są dostępne dla członków społeczności akademickiej Uczelni po zalogowaniu do platformy elektronicznej. Dla osób z zewnątrz udostępniane są na indywidualną prośbę skierowaną do Uczelni.

Strona internetowa Uczelni w zakładce Jakość Kształcenia zapewnia publiczny dostęp dotyczący zasad i procedur ewaluacji jakości kształcenia, a w tym obowiązujących przepisów, uchwał Senatu oraz Zarządzeń Rektora. Strona internetowa zapewnia także publiczny dostęp do Sprawozdań Uczelnianej Komisji Zapewniania jakości Kształcenia.

Z perspektywy kandydata na studia na stronie internetowej zawarto niezbędne informacje dotyczące celu kształcenia, kompetencji wymaganych od kandydatów, warunków przyjęcia na studia i kryteriów kwalifikacji kandydatów oraz terminów związanych z procesem rekrutacji. Sami studenci stwierdzili, że nie mieli problemów związanych z dostępnością informacji na temat rekrutacji na studia.

Wartościowym udogodnieniem dla studentów I roku jest dostępny na stronie internetowej Uczelni Przewodnik Studenta, w którym znajdują przydatne informacje na temat Uczelni, oferowanego wsparcia w trakcie studiów, a także filmiki pokazujące jak wygląda nauczanie w Collegium Mazovia.

Pozytywnie należy ocenić dostęp do informacji dla otoczenia społeczno-gospodarczego. Na stronie internetowej zawarto informacje, co Uczelnia może zaoferować pracodawcom w ramach współpracy, a także przedstawiono sylwetki absolwentów, dzięki którym łatwiej zidentyfikować kompetencje, jakie nabywane są przez studentów w trakcie studiów, a które mogą być wartościowe na rynku pracy. Za monitorowanie i aktualizację informacji na stronie internetowej i Biuletynie Informacji Publicznej odpowiadają cztery jednostki organizacyjne na Uczelni. Rektorat odpowiada za publikowanie obowiązujących aktów prawnych, Dział Promocji za zamieszczenie informacji o ofercie edukacyjnej, materiałów promocyjnych oraz aktualności, Dział Dydaktyki za zmiany w planach zajęć oraz harmonogramach realizacji programów studiów, a Dział Spraw Studenckich za wszelkie informacje dotyczące spraw studenckich. Wyniki monitorowania są wykorzystywane do doskonalenia dostępności i jakości informacji o studiach.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 9

Kryterium spełnione.

Uzasadnienie

Uczelnia zapewnia właściwy dostęp do informacji o studiach i ich przebiegu zarówno z perspektywy kandydata na studia oraz studenta. Treści zostały przedstawione w sposób przejrzysty w podziale na odpowiednie zakładki i odnośniki. Informacje przedstawione na stronie internetowej są aktualne. Zapewniony został właściwy dostęp do dokumentów zarówno na stronie internetowej, jak i w Biuletynie Informacji Publicznej. Uczelnia w odpowiedni sposób monitoruje dostęp do informacji publicznej oraz uzupełnia niezbędne informacje w oparciu o potrzeby interesariuszy wewnętrznych oraz zewnętrznych.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak.

Zalecenia

Brak.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 10

Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia (WSZJK) rozwijał się od 2008 roku, a obecnie obowiązujący został określony w 2017 roku (Uchwała Senatu nr 31/2017) i znowelizowany w 2020 roku (Uchwała Senatu nr 3/2020). Zawiera on zasady i procedury zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia. Realizację zadań w zakresie jakości kształcenia zapewnia Uczelniana Komisja ds. Jakości Kształcenia (UK ds. JK), w której skład wchodzi pełnomocnik rektora ds. jakości kształcenia, przedstawiciele nauczycieli akademickich po jednym z każdego kierunku oraz student wskazany przez samorząd studencki. Natomiast obsługę administracyjno-biurową Komisji zapewnia Uczelniane Biuro ds. Jakości Kształcenia (UB ds. JK).

Dziekani wydziałów są odpowiedzialni za prowadzenie i nadzorowanie działań dotyczących jakości kształcenia na wydziałach. Sprawują oni również nadzór organizacyjny i administracyjny nad prowadzonymi na wydziale kierunkami studiów. Nadzór merytoryczny na kierunku ekonomia sprawuje kierownik Katedry Ekonomii i Zarządzania wspierany przez dział dydaktyki oraz UK ds. JK.

Do opracowania programu studiów powoływana jest komisja, która zasięga opinii interesariuszy wewnętrznych (nauczycieli zatrudnionych na poszczególnych kierunkach, studentów) i zewnętrznych (przedstawicieli pracodawców). Zatwierdzanie, zmiany i wycofanie programu studiów dokonywane jest w sposób sformalizowany. Zmiany w programie studiów są efektem systematycznie prowadzonych przez UK ds. JK badań i analiz, wyrażanych opinii oraz zgłaszanych sugestii i propozycji (w sposób formalny lub też nieformalny) przez przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego, studentów, absolwentów oraz wykładowców (udostępniono: notatki z zebrania Katedry Ekonomii i Zarządzania, propozycje zmian zgłoszone przez wykładowców). Wprowadzone zamiany opiniowane są przez interesariuszy zewnętrznych (udostępniono opinie pracodawców sprzed i po zmianach w programie, opinie Samorządu Studenckiego), a następnie ustalane przez Senat, w skład którego wchodzi 5 studentów.

Przyjęcie na studia odbywa się w oparciu o formalnie przyjęte warunki i kryteria kwalifikacji kandydatów określone w uchwałach Senatu. W przypadku kandydatów na studia, Uczelnia nie weryfikuje wiedzy i umiejętności pod kątem możliwości osiągnięcia efektów uczenia się przyjętych dla kierunku studiów, ale zapewnia bezpłatne zajęcia wyrównawcze m.in.: z *podstaw ekonomii, analizy ekonomicznej, podstaw rachunkowości*. Z obowiązku realizacji zajęć wyrównawczych zwolnienie są absolwenci studiów pierwszego stopnia na kierunkach ekonomia, finanse i rachunkowość oraz Zarządzanie (z 26 studentów przyjętych na pierwszy rok studiów w roku akademickim 2020/2021 – 4 ma obowiązek realizacji zajęć wyrównawczych).

Ocena jakości kształcenia dokonywana jest systematycznie po zakończeniu każdego roku akademickiego przez UK ds. JK i odnosi się do wszystkich etapów i aspektów procesu dydaktycznego, oddzielnie dla każdego kierunku studiów. Z przedstawionych podczas wizytacji protokołów i raportów (Protokół z posiedzenia Komisji ds. Jakości Kształcenia w Collegium Mazovia Innowacyjnej Szkole Wyższej w sprawie oceny jakości kształcenia na kierunku Ekonomia II za rok akademicki 2019/2020 z dnia 27 listopada 2020 roku; Sprawozdanie z oceny jakości kształcenia w Collegium Mazovia Innowacyjnej Szkole Wyższej za rok akademicki 2018/2019) oraz udostępnionych dokumentów

(m.in.: raporty, protokoły/notatki z posiedzeń, arkusze ocen, ankiety), które potwierdziły przeprowadzanie systematycznej oceny procesu kształcenia, a także warunków jego realizacji na kierunku, a dotyczące:

- analizy struktury ocen z zaliczeń i egzaminów,
- analizy celów kształcenia i efektów uczenia się
- oceny prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych,
- oceny programu i planów studiów oraz załączonych do nich sylabusów,
- analizy dzienników zajęć dydaktycznych,
- oceny zasad dyplomowania, egzaminu dyplomowego i prac dyplomowych,
- struktury ocen z pracy dyplomowej i egzaminu dyplomowego,
- analiz ankiet przeprowadzonych wśród pracodawców,
- oceny hospitacji zajęć,
- analizy liczby studentów i odsiewu na poszczególnych kierunkach,
- oceny monitorowania losów absolwentów,
- wyników ankiet studenckich oceniających nauczyciela,
- oceny działalności Uczelni przez nauczyciela,
- analizy spełniania ustawowych wymagań w programie studiów na kierunku,
- oceny przebiegu praktyki zawodowej,
- analizy samooceny studentów,
- oceny Uczelni przez absolwentów,
- oceny form weryfikacji efektów uczenia się.

W ocenie programu studiów biorą udział interesariusze wewnętrzni (wykładowcy i studenci) oraz interesariusze zewnętrzni (pracodawców i absolwentów), którzy opiniują programy studiów, a także zgłaszają propozycje zmian. Udział studentów oraz pracodawców w systematycznej ocenie programu studiów ma charakter bardziej formalny niż merytoryczny.

W trakcie przeglądu dokumentacji stwierdzono, że przeprowadzane oceny i analizy cechuje niska jakość. Często ograniczają się do prezentacji wyników ankiet bez ich głębszej analizy lub do ogólnikowych stwierdzeń, ale bez wskazania osób za nie odpowiedzialnych, terminów ich realizacji, oczekiwanych efektów. Kolejne analizy i oceny rzadko odnoszą się do podjętych działań zapobiegawczych i najczęściej w sposób bardzo ogólnikowy. Identyfikowane przez UK ds. JK nieprawidłowości czasami powielane są od lat, mimo możliwości ich eliminacji, np. niskiej zdawalności przez nauczycieli dzienników zajęć i prac etapowych, corocznej aktualizacji sylabusów (np. na zbyt obszerną literaturę przedmiotu obejmującą po kilka podręczników w ramach literatury podstawowej i nawet ponad 20 podręczników w ramach literatury uzupełniającej - wskazując jako przykład przedmiot wnioskowanie statystyczne - zespół oceniający PKA zwrócił uwagę w 2015 roku i obecnie odnotowano brak zmian), przepisywania studentom ocen przez nauczycieli (nawet z I poziomu studiów czy innych uczelni).

Mimo, że na Uczelni opracowano i formalnie przyjęto procedury, przeprowadza się szereg analiz i ocen, skuteczność WSZJK jest ograniczona. Potwierdzają to m.in.: stwierdzone podczas wizytacji nieprawidłowości, błędy i braki, a dotyczące organizacji praktyk zawodowych, doboru metod dydaktycznych, procesu dyplomowania (w tym jakości merytorycznej i formalnej prac dyplomowych oraz recenzji), procesu weryfikacji efektów uczenia się, obsady zajęć, (kryterium 2, 3, 4 i 7). Przy czym należy zauważyć, że w przypadku procesu dyplomowania na niski poziom prac dyplomowych (będących weryfikatorem zakładanych efektów uczenia się dla kierunku), brak hipotez, czy zbyt

skrótowe recenzje, zespół oceniający PKA zwrócił uwagę już w 2008 roku. Podczas kolejnej wizytacji w 2015 roku – w raporcie odnotowano również niski poziom prac dyplomowych (m.in.: oparcie rozważań na wąskiej literaturze przedmiotu: wykorzystanie wąskich zakresów badań empirycznych i stosowanych metod analitycznych, brak hipotez). W świetle dokonanych podczas bieżącej wizytacji ocen losowo wybranych prac dyplomowych – ich jakość nie tylko się nie poprawiła, ale uległa pogorszeniu, w tym także jakość recenzji. Ponadto promotorzy w dalszym ciągu nie przywiązują należytej wagi na etapie opieki nad studentem do metodycznej i formalnej poprawności pracy (odnotowano to również w 2015 roku), co zaskakuje z uwagi na opracowane i obowiązujące na Uczelni wymogi dotyczące pracy dyplomowej oraz jej oceny (recenzji). W trakcie dokonywanych w ramach UK ds. JK ocen zasad dyplomowania, egzaminu dyplomowego i prac dyplomowych nie identyfikowano nieprawidłowości i błędów wymagających podjęcia działań naprawczych.

Jakość kształcenia na kierunku podlega cyklicznym zewnętrznym ocenom jakości kształcenia (PKA), których wyniki są publicznie dostępne i – zgodnie z deklaracją Uczelni - wykorzystywane w doskonaleniu jakości. Ujawnione w trakcie wizytacji ZO PKA w 2015 roku błędy i niezgodności zostały w opinii Uczelni przez nią usunięte. Uczelnia podjęła szereg działań w zakresie:

- modyfikacji koncepcji kształcenia z punktu widzenia spójności między efektami kierunkowymi a efektami na poziomie przedmiotów specjalnościowych (m.in.: zmniejszono liczbę oferowanych specjalności z 4 do 3; dokonano przeglądu i weryfikacji przedmiotowych efektów uczenia się; zwiększono w programie studiów udział zajęć praktycznych; wprowadzono różnorodne formy praktyk; utworzono Centrum Symulacji Biznesowej),
- rozwinięcia współpracy ze środowiskiem rynku pracy (m.in.: nawiązano współpracę z podmiotami sektora budżetowego, MŚP, sektora finansowego)
- nasycenia programu w treści integrujące wspomaganie informatyczne z umiejętnościami analitycznymi (m.in.: do programu wprowadzono zajęcia z bibliologii i informatologii oraz technologii informacyjnych i komunikacyjnych;
- rozwoju współpracy z uczelniami krajowymi i zagranicznymi (m.in.: przystąpienie do realizacji programu Erasmus+, zawarcie porozumień z uczelniami krajowymi)
- pod koniec 2018 roku opracowano nową strategię rozwoju Wydziału Nauk Stosowanych

Podjęte przez Uczelnię działania skupiły się na uwagach zespołu oceniającego PKA zawartych w podsumowaniu raportu z oceny dokonanej w 2015 roku. Uczelnia nie wykorzystwała w pełni wyników dokonanej oceny oraz sugestii zespołu oceniającego, a dotyczących procesu dyplomowania, weryfikacji prac etapowych i dyplomowych.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 10

Kryterium spełnione częściowo.

Uzasadnienie

Zostały formalnie przyjęte i są stosowane zasady projektowania, zatwierdzania i zmiany programu studiów oraz prowadzone są systematyczne oceny programu studiów oparte o wyniki analizy danych i informacji z udziałem interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Zastrzeżenia budzi:

1. ograniczona skuteczność procedur w zakresie identyfikacji nieprawidłowości i braków,
2. niska jakość dokumentacji (błędy, braki, ogólnikowe stwierdzenia, mało merytoryczne opinie studentów i pracodawców, ograniczona transparentność),
3. ograniczone wykorzystanie wyników wewnętrznych analiz i ocen w doskonaleniu procesu kształcenia,

4. niski poziom zaangażowania pracowników w doskonalenie jakości procesu kształcenia.

Jakość kształcenia na kierunku podlega cyklicznym zewnętrznym ocenom jakości kształcenia, których wyniki są publicznie dostępne i wykorzystywane – w niepełnym zakresie - w doskonaleniu jakości kształcenia.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak.

Zalecenia

1. Zaleca się podjęcie działań mających na celu zwiększenie skuteczności procedur systemu jakości kształcenia na kierunku, w szczególności w zakresie weryfikacji efektów uczenia się, procesu dyplomowania, organizacji i metod weryfikacji efektów uczenia się. :
2. Zaleca się zapewnienie większej efektywności i obiektywności dokonywanych w ramach UK ds. JK analiz i ocen (udział niezależnych ekspertów; przedstawicieli studentów niebędących jednocześnie pracownikami Uczelni).
3. Zaleca się precyzyjne definiowanie działań doskonalących jakość kształcenia na kierunku i odpowiedzialności za ich realizację.
4. Zaleca się mobilizowanie wszystkich pracowników do angażowania się w działania doskonalące jakość kształcenia, m.in.: do konsekwentnego stosowania procedur i realizacji zaleceń.
5. Zaleca się większe angażowanie studentów i interesariuszy zewnętrznych w doskonalenie procesu kształcenia.
6. Zaleca się podjęcie skutecznych działań projakościowych mających na celu zapobieganie powstawaniu błędów i nieprawidłowości - stanowiących podstawę do sformułowania powyższych zaleceń - w przyszłości.
4. **Ocena dostosowania się uczelni do zaleceń o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (w porządku wg poszczególnych zaleceń)**

Ocena programowa na kierunku ekonomia prowadzonego w Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa z siedzibą w Siedlcach odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej, w związku z upływem 6 lat od poprzedniej oceny programowej. Poprzednia ocena programowa miała miejsce w roku 2015 i Uchwałą nr 183/2015 z dnia 9 kwietnia 2015 r. Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej została wystawiona ocena pozytywna.

Zalecenie

Brak.

Charakterystyka działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności oraz ocena ich skuteczności

Brak.

Przewodnicząca zespołu oceniającego
Dr hab. Katarzyna Szczepańska-Woszczyzna